Ватанни севмак иймондандур!

ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ

Ўзбекистон Халқ демократик партиясининг газетаси

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

1994 йил 4 январь, сешанба № 3–4 (21.608). Сотувда эркин нархда.

ЎЗБЕКИСТОН ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ҲИНДИСТОНГА САФАРИ БОШЛАНДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 3 январь куни давлат ташрифи билан Ҳиндистонга жўнаб кетди.

Тошкент тайёргоҳида Ислом Каримов журналистлар саволларига жавоб берар экан, Ўзбекистон—Ҳиндистон ҳамкорлик алоқалари хусусида тўхталди. Президентимиз сўнгги икки ярим йил ичида икки давлат раҳбарлари учинчи марта олий даражада учрашаётганини, шу қисқа фурсат мобайнида ўзаро ҳамкорлик борасида йигирмадан ортиқ ҳужжат имзоланиб, амалга тадбиқ этилаётганини алоҳида таъкидлади.

— Ҳиндистон тараққий топган давлатларнинг бой тажрибасидан унумли фойдаланиб, уларнинг услубини дадил ва эркин жорий этаётгани ибратли ҳол, — деди Ўзбекистон раҳбари. — Бу галги сафардан асосий мақсад — мамлакатларимиз ўртасидаги дўстона муносабатларни, маданият, савдо-сотиқ ҳамда иқтисодий соҳаларидаги ўзаро ҳамкорлик алоқаларини мустаҳкамлаш ва янги босқичга кўтаришдан иборат.

Президентни республика Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи Эркин Халилов, Бош вазир Абдулҳошим Муталов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари Исмоил Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари Мавлон Умурзоқов, Алишер Азизхўжаев, Тошкент шаҳри ҳокими Адҳамбек Фозилбеков ва бошқа расмий кишилар кузатиб қолди.

Кузатувчилар орасида Ҳиндистон Республикасининг мамлакатимиздаги муваққат ишлар вакили Алок Сен ҳам бор эди.

(ЎзА).

ДЕҲЛИ, 3 январь. (ЎзА махсус мухбирлари А. Каримов ва У. Мирзаёров). Бугун тушдан кейин Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов Ҳиндистон пойтахти Деҳлига етиб келди. Ислом Каримовни Ҳиндистон раҳбарлари — Президент Шанкар Дайял Шарма ва бош вазир Нарасимҳа Рао самимий кутиб олди. Таомилга кўра, олий рутбали меҳмон шарафига фахрий қоровул саф тортди, иккала давлат мадҳиялари янгради. Шу куни Ҳиндистон давлат ва ҳукумат раҳбарлари билан расмий музокаралар бўлиб ўтди.

Уч кун давом этадиган ташриф мобайнида Ўзбекистон-Ҳиндистон муносабатларини янада ривожлантиришга қаратилган олти битим имзоланади. Улар орасида савдо-иқтисодий, маданий, почта ва телекоммуникация соҳаларидаги ҳамкорлик тўғрисида битимлар бор. Ўзбекистон раҳбари, шунингдек, Ҳиндистон саноати конфедерациясининг йиғилишида нутқ сўзлайди.

Ҳиндистон матбуоти Ўзбекистон раҳбарининг ташрифига катта қизиқиш билан қарамоқда. Оммавий ахборот воситалари, жумладан, телевидение, «Ҳинду», «Экономик Таймс», «Ҳиндустан Таймс» ва бошқа рўзномалар ўзаро ҳамкорликка оид бир қанча мақолалар эълон қилди. «Таймс оф Индиа», «Пионер» рўзномалари эса Ўзбекистон ҳақида батафсил маълумотларни босиб чиқарди. Президентимизнинг ўзбек-ҳинд дўстлиги ва ҳамкорлигини мустаҳкамлашдаги хизматлари юксак баҳоланмоқда.

ИСЛОМ КАРИМОВ — ХАЛҚАРО МУКОФОТ СОҲИБИ

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов «Халқлар ўртасида тинчлик ва тотувлик учун» мукофотининг лауреати бўлди. Бу мукофотни «Руҳоният» деб аталган маънавиятни тиклашга кўмаклашувчи халқаро уюшманинг кенгаши берди. Ўзбекистон раҳбари Марказий Осиё халқлари ўртасида яхши қўшничиликни ўрнатишга катта ҳисса қўшгани учун шу мукофотга сазовор бўлди.

«Руҳоният» уюшмаси 1992 йилда Қирғизистон Республикасининг пойтахти Бишкекда тузилган эди. Ҳукуматга даҳлдор бўлмаган бу халқаро ташкилот миллий ва умумбашарий қадриятларни тиклаш ва тарғиб қилишни, халқларни маънавий жиҳатдан қайта тиклашни ўз олдига асосий мақсад қилиб қўйган. Москвада, бошқа катта шаҳарларда уюшманинг бўлимлари бор. Уюшма кенгаши аъзолари таниқли сиёсат ва жамоат арбоблари, илм-фан ва маданият ходимларидир.

(ЎзА).

ХДП ҳаётидан

ТАЖРИБА— СИФАТ ГАРОВИ

Тажрибаларни ўрганиш фаолиятини ҳар томонлама яхшилайди, албатта. Андижон шаҳри, Балиқчи ва Қўрғонтепа туманлари партия кенгашлари қошида ўтказилган кўргазмали семинар буни яна бир бор тасдиқлади. Ушбу йиғинда вилоятдаги барча шаҳар ва туман кенгашлари ходимлари ва бирламчи партия ташкилотларининг котиблари иштирок этдилар.

Истиқлол Ватанимиз мустақиллиги йўлидаги меҳнатнинг олдинги сафида бўлиш, доимо ўрнак кўрсатиб ишлаш, байналмилалчиликни партия аъзолари ўзларининг биринчи вазифаси, деб билишлари шарт. Семинар қатнашчилари худди шу ғоялар асосида Андижондаги 2511-автокорхонада, ёғ-экстракция заводида, трикотаж бирлашмасида ва бошқа бир неча жойларда бўлиб, бошланғич партия ташкилотларининг иш тажрибалари билан танишдилар. Муваффақиятлар яхши баҳоланиб, камчиликлар очиб ташланди.

Семинарнинг якуний қисмида эса Ўзбекистон ХДП Андижон вилояти кенгашининг биринчи котиби А. Ҳакимов партия ташкилотларининг шу кунда олиб бораётган ишлари, 1993 йилни якунлашда ва янги йилда уларнинг олдида турган муҳим вазифалар тўғрисида маъруза қилган бўлса, вилоят кенгашининг иккинчи котиби Й. Собиров худудий партия ташкилотлари тузишнинг аҳамияти ва уларнинг сайловолди тарғибот-ташвиқот ишларини олиб боришдаги роли ҳақида маъруза қилди. Шундан сўнг семинар очиқ дил суҳбатига айланиб кетди. Умуман семинар қатнашчилари партия ташкилотлари олдида турган долзарб вазифалар — бозор иқтисодиётига ўтиш даврида кам таъминланган табақадаги оилаларни ижтимоий муҳофаза этишда олиб бораётган ишлари, миллий мафкурани ривожлантиришдаги саъй-ҳаракатлари ҳақида баҳслашиб, ўз тажрибаларини баҳам кўрдилар.

Ўзбекистон ХДП Андижон вилояти кенгаши ташаббуси билан ўтказилган бу анжуманда фақатгина иш тажрибалари ўрганилиб қолмай, 1993 йил бўйича партия фаолиятига баҳо берилди ва келгуси йил вазифалари белгилаб олинди.

Шуҳрат МУСАЕВ.

● Ўзбекистон Президентининг Ҳиндистон сафари муносабати билан

БОБОЛАРДАН МЕРОС ДЎСТЛИК

Ўзбек-ҳинд маданий ва иқтисодий алоқалари тарихи бир неча минг йилни ўз ичига олади. Абу Райҳон Беруний, Абдураззоқ Самарқандий, Заҳириддин Муҳаммад Бобур сингари аждодларимиз Ҳиндистон ва унинг аҳли ҳақида ажойиб асарлар ёзиб қолдиришган. Чор Россияси истилосига қадар мамлакатимиздаги деярли ҳар бир шаҳарда ҳинд савдогарларининг дўконлари бўлган. Ўзаро жангу жадаллар, нотинчлик замонларида ҳам халқларимизнинг бир-бирига интилишини ҳеч нарса тўса олмаган. Мамлакатимиз мустақилликка эришганидан сўнг ҳамкорлик алоқалари учун кенг имкониятлар очилди. Давлат раҳбарларининг ташрифлари ҳам анъанавий бўлиб қолмоқда. Ҳиндистон Республикасининг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси Далип Мехта билан суҳбатимиз икки мамлакат ўртасидаги муносабатлар хусусида бўлди.

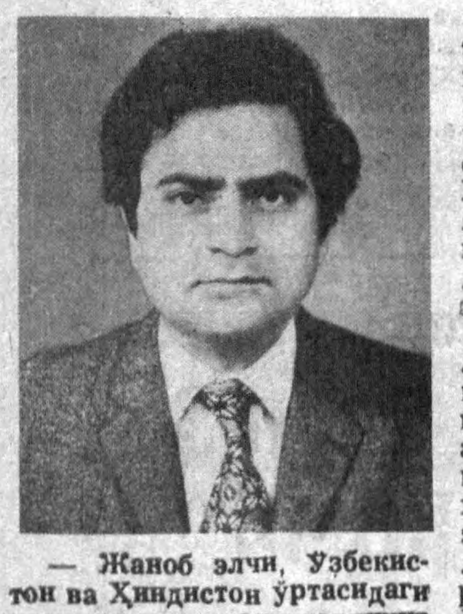

— Жаноб элчи, Ўзбекистон ва Ҳиндистон ўртасидаги ҳамкорлик алоқаларининг ҳозирги босқичини қандай баҳолайсиз?

— Мамлакатларимиз ўртасидаги алоқалар кун сайин кенгайиб боряпти. Бу ҳамкорлик жуда кўп асрлар муқаддам бошланган, ёрқин ва сермазмун саҳифаларга бой. Халқларимиз биргаликда яратган ажойиб санъат намуналари ва меъморий обидалар ҳозиргача сақланиб қолган.

Ўзбекистон — мустақилликнинг икки йилини эндигина босиб ўтган ёш мамлакат. Мавжуд иқтисодий муаммоларни ҳал этиш йўлидаги саъй-ҳаракатларингизни ҳиндистонликлар катта қизиқиш ва ҳайрихоҳлик билан кузатиб турибдилар. Зеро, Ўзбекистон танлаган йўл Ҳиндистон мустақиллигининг илк даврида босиб ўтилган йўлга жуда ўхшайди.

Ўзбекистон ва Ҳиндистоннинг ташқи сиёсатида ҳам яқин жиҳатлар кўп. Барча мамлакатлар билан дўстона, ўзаро манфаатли ҳамкорлик ўрнатиш, уларнинг ички ишларига аралашмаслик бу сиёсатнинг асосий белгиларидир. Ислом Каримов бошчилигида Ўзбекистонни жаҳон ҳамжамиятининг тенг ҳуқуқли аъзосига айлантириш, унинг халқаро мавқеини юксалтириш борасида қилинаётган барча хайрли ишларни қўллаб-қувватлаймиз.

1991 йил август ойида Ўзбекистон Президенти собиқ шўролар иттифоқи республикаларининг раҳбарлари ичида биринчи бўлиб Ҳиндистонга сафар қилган эди. Энди эса у мустақил давлат раҳбари сифатида мамлакатимизга боряпти. Бу ташриф муваффақиятли бўлиши шубҳасиз.

Икки мамлакатнинг сиёсий ва маданий алоқалари жуда яхши ривожланяпти. Ўзаро борди—келдилар анча кўпайди. Маориф соҳасидаги ҳамкорлик ажойиб катижалар беряпти. Аммо иқтисодий соҳада ҳали қилинадиган ишлар кўп. Бу борада анчагина ҳужжатлар имзоланди. Энди эса амалий ишга ўтиляпти. Ҳозир Ўзбекистонда 15 та ўзбек-ҳинд қўшма корхонаси ишлаяпти. Тошкент, Самарқанд, Бухоро шаҳарларида йирик меҳмонхоналар барпо этиляпти. Тошкент-Деҳли ҳаво йўли икки ўртадаги масофани ниҳоятда қисқартирди. Ҳозирча икки ўртада фақат «Ўзбекистон Ҳаво йўллари» самолётлари қатнаётган бўлса, яқин орада «Индиан Эйрлайнз» авиакомпанияси самолётлари ҳам бу сафга қўшилади. Шунда парвозлар сони янада кўпаяди. Албатта, булар дастлабки натижалар холос. Ҳали фойдаланилмаган имкониятларимиз жуда кўп.

— Ўзбекистон ва Ҳиндистон раҳбарларининг расмий сафарлари ўзбек-ҳинд алоқалари ривожига қандай таъсир кўрсатяпти?

— Табиийки, ўзаро сафарлар ва мулоқотлар мамлакатларимиз раҳбарларининг дўстлик ҳамда ҳамкорликка интилишларидан далолат беради. Ўзбекистон Президентининг илк сафари муносабатларимизнинг дастлабки саҳифасини очган эди. Ўшанда иқтисодий, савдо, фан-техника, маданият, маориф, туризм, спорт ва оммавий ахборот воситалари соҳаларида ҳамкорлик ҳақида битимлар имзоланган эди.

Ҳиндистон Бош вазири Нарасимха Рао шу йил май ойида МДҲ давлатлари орасида биринчи бўлиб Ўзбекистонга келди. Бу албатта бежиз эмас. Чунки Ўзбекистон муҳим минтақада жойлашган мамлакат. Унинг халқаро мавқеи ҳам тобора ортиб бормоқда.

Ана шу сафар давомида давлатлараро алоқалар ва ҳамкорлик ҳақида, иқтисодий ва савдо-сотиқ соҳасида, ҳаво алоқалари ҳақида, маданий алоқалар хусусида битимлар имзоланди. Улар асосида анчагина ишлар қилинди. Ўзбекистон Президентининг сафари давомида иқтисодиёт, маданият, савдо, почта ва телекоммуникация соҳаларида келишувлар бўлиши кутилмоқда. Қолаверса, Ўзбекистон раҳбари мамлакатимизни яна бир бор ўз кўзи билан кўради. Икки давлат раҳбарлари эса ўзаро мулоқотлар давомида бир-бирлари билан яна яқиндан танишадилар. Халқаро алоқаларда шахсий мулоқотлар қанчалик катта аҳамиятта эга эканини яхши биламиз. Ислом Каримов мамлакатимиз парламенти аъзолари, олимлар, ишбилармонлар, университет талабалари ва бошқа шахслар билан учрашиш имкониятига ҳам эга бўлади.

— Мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатлар Бобур ва бобурийлар даврида юксак даражага кўтарилган. Республикамизда Бобур таваллудининг 510 йиллиги кенг нишонланди. Бу тантаналарда ўзингиз ҳам иштирок этдингиз. Ҳиндистонда ҳам бу сана нишонландими?

(Двоми иккинчи бетда).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЭКСПОРТ ИМКОНИЯТЛАРИНИ ОШИРИШНИ ЯНАДА РАҒБАТЛАНТИРИШ ЧОРАЛАРИ ҲАҚИДА

Республика экспорт имкониятларини ривожлантириш учун, Марказий банкнинг Ўзбекистон Республикаси пул бирлигини барқарорлаштиришга доир махсус жамғармасини вужудга келтириш учун қулай шарт-шароит яратиш мақсадида ҳамда «Ўзбекистон Республикасининг «Корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлардан олинадиган солиқ тўғрисида»ги қонунига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида» 1993 йил 7 майда қабул қилинган қонунга мувофиқ Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. Қуйидагилар белгилаб қўйилсин:

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ишбилармонлик ёки ўзга фаолият билан шуғулланувчи ва хорижий валютада даромад олувчи мулкчиликнинг барча шаклидаги корхоналар, бирлашмалар, ташкилотлар хорижий валютадаги тушумдан солиқ тўлайдилар ҳамда хорижий валютадаги тушумнинг бир қисмини Ўзбекистон Республикаси Марказий банкига мажбурий равишда сотадилар.

Мавоза (бартер) асосида экспорт-импорт операцияларини амалга ошириш чоғида валюта тушуми миқдори битим қийматига қараб ҳисобланади ҳамда хорижий валютадаги тушумдан солиқ ундириш ва Марказий банкка мажбурий равишда сотиш объекти бўлади.

Хорижий валютадаги тушумдан солиқ республика валюта жамғармасига ўн фоиз миқдорида, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри валюта жамғармаларига беш фоиз миқдорида тўланади.

Корхоналар хорижий валютадаги тушумдан солиқ тўлаш билан бир вақтда Марказий банк ҳамда Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ўрнатган тартибга мувофиқ хорижий валютадаги тушумнинг 15 фоизини Марказий банкка мажбурий равишда сотади.

2. Хорижий валютадаги тушумдан солиқни ҳисоблаб чиқариш ва тўлаш тартиби тўғрисидаги низом тасдиқлансин.

3. Марказий банк Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги билан биргаликда ўн кун муддатда хорижий валютадаги тушумнинг бир қисмини мажбурий равишда Марказий банкка сотиш тартиби тўғрисидаги таклифларни Вазирлар Маҳкамасига тақдим этсин.

4. Марказий банк ва Молия вазирлиги Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги, Давлат бош солиқ бошқармаси, Давлат божхоналар комитети, Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки, Давлат истиқболни белгилаш ва ҳисоб комитети билан биргаликда икки кун муддат ичида корхоналар экспорт-импорт операцияларини амалга ошириш чоғида хорижий валюта тусидаги маблағнинг ҳаракатини тегишлича назорат қилишни таъминлашни ҳамда чет эллардаги банкларда бу маблағлар рухсатсиз сақланишини истисно қилишни кўзда тутувчи валюта назорати тўғрисидаги низомни ишлаб чиқсин.

5. Молия вазирлиги билан Марказий банк Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги, Давлат бош солиқ бошқармаси, Давлат божхоналар комитети, ташқи иқтисодий фаолият миллий банки билан биргаликда ўзларининг йўл-йўриқ берувчи ҳужжатларини ушбу қарорга мувофиқлаштирсин.

6. Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 25 майдаги «Ўзбекистон Республикаси ҳудудида валюта ишларини тартибга солиш тўғрисида»ги 251-қарорининг 1-банди, 2-бандининг 2-абзаци ўз кучини йўқотган, деб ҳисоблансин.

7. Ушбу қарор 1994 йил 1 январдан кучга киритилсин.

8. Мазкур қарорнинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари У. Султонов зиммасига юклансин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси И. КАРИМОВ.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МОЛИЯ ВАЗИРЛИГИ, «ЎЗБЕКСАВДО» ДАВЛАТ УЮШМАСИ ВА «ЎЗБЕКБИРЛАШУВ» МАЪЛУМ ҚИЛАДИ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 16 июлдаги 360-қарорига мувофиқ озиқ-овқат маҳсулотларига, жумладан, энг зарур озиқ-овқат маҳсулотларига эркин нарх белгиланишига ўтишни 1994 йил 1 январгача ниҳоясига етказиш белгиланган эди.

Бу, иқтисодий ислоҳотлар йўлини давом эттириш, ишлаб чиқариш харажатларининг ҳамда яқин ва олис хориждан озиқ-овқат маҳсулотлари сотиб олиш харажатларининг ошиб бораётгани, ички бозорни озиқ-овқат маҳсулотларини республикадан ташқарига ғайриқонуний йўл билан олиб чиқиб кетишга уринишлардан ҳимоя қилиш зарурлиги билан боғлиқ.

Ана шу вазиятни ҳисобга олиб, шунингдек, аҳолига ижтимоий мадад бериш мақсадида «Ўзбексавдо» давлат уюшмаси, «Ўзбекбирлашув» ва республика Молия вазирлиги қуйидаги қарорни қабул қилдилар:

1. Аҳолини асосий озиқ-овқат маҳсулотлари билан белгиланган миқдорда таъминлашнинг амалдаги тартиби вақтинча узайтирилади;

2. 1994 йилнинг январь ойида гуруч, ўсимлик ёғи, қанд-шакар ва чойнинг шартнома асосидаги (эркин) чакана нархларининг амалдаги даражаси сақланиб қолади;

3. Сотиб олинаётган буғдой ва шу буғдойдан тортилаётган ун қиймати кескин ортишига (дон — 1 килограмми 150 сўм-купон, буғдой унининг 1 килограмми—200 сўм-купон) қарамай, нон навларига белгиланган чакана нархлар 1994 йил январь ойида олдинги даражада сақланиб қолади. 1994 йилнинг январида нон учун давлат томонидан ажратилаётган ёрдам пули 1993 йилнинг декабридаги 3,7 миллиард сўм-купондан 1994 йил январида 11,5 миллиард сўм-купонга етишини қайд этиш лозим;

4. 1994 йил 4 январдан бошлаб қуйидаги озиқ-овқат маҳсулотлари шартнома асосидаги (эркин) нархларининг қуйидаги янги даражаси келишиб олинди:

1 категориядаги ҳамма турдаги гўшт (парранда гўштидан ташқари) — 1	килограмми 4500 сўм-купон,
Ёғи олинмаган сут — 1	литри 300 сўм-купон,
Ун ўртача — 1	килограмми 250 сўм-купон,
Кир совун — 1	донаси 200 сўм-купон.

Шу билан бир вақтда республика ҳукумати Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашига, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимликларига ишлаб чиқариш чиқимлари ва харажатларни қисқартириш ҳисобига, шунингдек, илғор технологияларни ишлаб чиқаришга жорий этиш ва рақобатни ривожлантириш ҳисобига шартнома асосидаги чакана нархларнинг келишилган даражасини пасайтириш ҳуқуқини берди.

Янгиликлар Воқеалар Хабарлар

● Тўқимачилик йўлида

ПАРХЕЗ ГЎШТЛАР

Германиядан келтирилган «Ломанн» товуқ наслидан Косонсойдаги бройлер фабрикасида соғлом жўжалар олинди.

Янги жўжалар Фарғона водийси шароитига яхши мослашди. Бу эса қўшни Уйчи туманидаги бройлер паррандачилик фабрикасида ҳам ишлаб чиқаришни янада ривожлантириш имконини беради. Косонсой паррандачилик фабрикаси эса янги йилдан бошлаб тўла қувват билан ишлайди. Корхонада паррандалар сонини ўтган йилга қараганда 3 марта кўпайтириб, пархез гўшт етиштиришни 260 тоннагача етказиш мўлжалланмоқда.

● Саховат

ЁРДАМ ВА СОВҒАЛАР

Тошкент вилоят педагогика институти жамоасининг Янги йил байрами кечасида Қорбобо ва Қорқиз ташриф буюриб, бадиий ҳаваскорларнинг куй-қўшиқлари таралди.

Кечада институт ёшларининг «Акведук» ширкати жамоаси қурилишда ишлаб топган маблағ ҳисобидан эҳтиёжманд 42 талабанинг ҳар бирига 20 минг, Ангрендаги 34-болалар уйининг 15 нафар тарбияланувчисига 15 минг сўмдан ёрдам пули ва бошқа совғалар топширилди.

● Иқтисодиёт

ЧИРЧИҚ ЛАМПОЧКАЛАРИ

Чирчиқдаги Ўзбекистон қийин эрийдиган ва ўтга чидамли металлар комбинатида электр лампалар тайёрлаш ускуналари монтаж қилинди.

Бу хайрли юмушни ташкил этишда Қирғизистоннинг Мойлисойдаги электроника заводи мутахассислари ёрдам бермоқдалар. Янги ишлаб чиқариш цехи бу йилдан бошлаб маҳсулот бера бошлайди. Йилига 60 миллион дона электр лампа чиқариш мўлжалланмоқда. Бу миқдор республиканинг эҳтиёжини тўла қондиради. Ҳозирча четдан келтирилаётган бундай маҳсулотни ишлаб чиқариш учун зарур хом ашё ўзимизда мавжуд.

● Янги маҳсулот

ТОШКЕНТ ГУГУРТИ

Ватанимиз пойтахтида гугурт ишлаб чиқариш фабрикаси йўлга қўйилмоқда. Ҳозирча бу корхонанинг тантанали очилиш маросими ўтказилмаган бўлсада, лекин тажриба тариқасида тайёрланган гугуртлар ишлаб чиқарилди.

Одатдаги гугуртлардан янги маҳсулотнинг фарқи шундаки, у картондан тайёрланади. Бундай усулда гугурт ишлаб чиқаришни Ўзбекистон—Грек «Уэллас» қўшма корхонаси мутахассислари таклиф қилишди. Фабрикада ўрнатилган жиҳозлар Грециядан келтирилган. Уграга ўхшаб кесилган картонларга ёнувчи модда суртилган бўлиб, унинг биттасини охиста ажратиб олиш билан ҳожат учун ўт олдириш мумкин бўлади. Шу кунларда фабрикада қурилиш-монтаж ишлари авжида. Гугуртлар эса совға тариқасида чиқарилмоқда. Яна учта линия ишга туширилгач, республика эҳтиёжини қоплаш мумкин бўлар экан.

● Жисмоний тарбия

УНВОН ВА ЁРЛИҚЛАР

Байрам арафасида Ўзбекистон Республикаси Давлат жисмоний тарбия ва спорт қўмитасида спорт соҳасидаги ютуқлари билан жисмоний тарбия ва спортни ривожлантиришга қўшган ҳиссаси учун мукофотга тақдим этилган кишиларни шарафлаш маросими ўтказилди.

Истиқлол юртимизда соғлом авлодни камол топтиришнинг муҳим омилларидан саналган жисмоний тарбияни ривожлантириш, оммавийлигини таъминлаш ҳамда Ўзбекистон довруғини дунёга ёйишдаги хизматлари учун «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган спортчи», «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган спорт устози» унвонларига сазовор бўлган кишилар ишқибозлар ва мутасадди-мутахассислар олқишлари остида муборакбод этилди. Учрашув қатнашчилари юртимизда спорт ва жисмоний тарбия ишларини ривожлантиришга эътибор бераётгани учун Республика Президенти ва ҳукуматига миннатдорчилик билдирдилар.

(Мухбирлар ва ЎзА хабарлари ҳамда хатлар асосида тайёрланди).

Янгиликлар Воқеалар Хабарлар

БОБОЛАРДАН МЕРОС ДЎСТЛИК

(Давоми. Боши биринчи бетда).

— Мамлакатимизда Бобур билан боғлиқ ҳамма нарса эътибор ва эъзозда. У мамлакатимиз тарихи ва маданиятида жуда чуқур из қолдирган шахс. Биз шоир ва давлат арбобининг 500 йиллигини кенг нишонлаган эдик. Ушанда семинарлар, мунозаралар, йиғилишлар уюштирилди, учрашувлар бўлиб ўтганди. Хабарими бор — сиз шўролар даврида бу санани кўнгилдагидек байрам қилолмагансиз. Шунинг учун ҳам Бобур таваллудининг 510 йиллиги жуда кенг миқёсда нишонланди. Бу тадбирларда мамлакатимиз вакиллари — Бобурнинг ҳозирги авлодлари билан биргаликда иштирок этдим. Бобурнинг адабий мероси, у қолдирган обидалар бизнинг муштарак бойлигимиздир. Шунинг учун ҳам унинг ҳаёти ва фаолиятининг барча саналари мамлакатимизда меҳр ва ифтихор билан ёд этилади.

— Ҳиндистонда мамлакатимиз раҳбарини кутиб олишга қандай ҳозирлик кўрилаяпти?

— Ҳеч шубҳасиз, бу ташрифга катта умид билан қаралмоқда. Давлат миқёсида жиддий ҳозирлик кўриляпти. Юқорида таъкидлаганимдек, маданиятимиз ва тарихимиз туташ нуқталарга бой. Ҳиндистон ва Ўзбекистон ўзаро ҳамкорлигининг келгуси ривожи учун улар пойдевор вазифасини ўтайди. Ўзбекистон катта табиий захираларга ва меҳнаткаш инсонлар юртидир. Ҳиндистон ҳам улкан иқтисодий ва техник имкониятларга эга. Агар биз интилишларимизни муштарак мақсадлар йўлига, халқларимизнинг фаровонлиги ва бахт-саодатига сафарбар этсак, катта муваффақиятларни қўлга киритишимиз мумкин.

Ислом Каримовнинг мамлакатимизга сафари янги йилнинг илк кунларида ўтиши рамзий маънога эга. 1994 йил халқларимиз манфаати йўлидаги хайрли ишлар бошланмоқда. Бу қадам қутлуғ келсин. Ўзбекистон халқига мустақиллиги, иқтисодий ислоҳотларни амалга оширишда сабот ва омад тилайман.

Носир МУҲАММАД суҳбатлашди.

(ЎзА).

• ХДП: сиёсий ташкилот нуфузи

ИШГА ЧЕЧАНЛИК ЮТАДИ

Кейинги пайтда Ўзбекистон ХДП Шайхонтоҳур туман кенгаши туман Ёшлар Иттифоқи билан ҳамкорликнинг янги қирраларини топиб ишлаётгани боис ёшлар ўртасида партиянинг обрў-эътибори ошиб бормоқда. Бу ҳақда Шайхонтоҳур туман партия кенгашининг биринчи котиби Эркин Холмирзаев батафсил сўзлаб берди.

— Туманимиздаги партия ва ёшлар ташкилотлари ўз дастурларига эга,— деди биринчи котиб.— Лекин, халқимизда: «Елғиз отнинг чанги чиқмас, чанги чиқса ҳам донги чиқмас» деган нақл бор. Шунинг учун биз ҳамкор, ҳамнафас бўлиб ишлашга амал қилмиз. Туман Ёшлар Иттифоқининг биринчи котиби Ҳайдар Бобохонов Ўзбекистон ХДП туман кенгашининг бюро аъзоси. Туманимизда 226 минг аҳоли истиқомат қилиб, улар 28 миллат вакилларидан иборат. Шулардан ўттиз ёшгача бўлган фуқароларимиз 32 фоизни ташкил этади. Туман ХДП кенгаши ҳисобидаги партия аъзоларининг 16 фоизи ёшлардир. Биргина 1993 йилнинг октябрь ва ноябрь ойларида 130 нафар кишини партия сафига қабул қилган бўлсак, улардан юз нафари ёшларга тўғри келади. Айниқса, 171-болалар боғчасидан 27 нафар ёш тарбиячи ва ишчининг ХДП сафига ўтганлиги қувончли ҳолдир.

— Демак, туман кенгаши ва бошланғич партия ташкилотлари ёшлар ишончини қозонган экан-да?

— Шундай! Туманимиздаги ташкилот, муассаса ва ўқув юртларида бўладиган учрашувларда партиямиз дастурий мақсадларини тушунтириб бораётганимиз. «Машъал» уюшмаси билан биргаликда ҳар ойда 150—200 нафар ёшни ҳамширалик, радио-телевизор устаси, бичиш-тикиш, сартарошлик каби ҳунарга жалб қилишимиз (ўзим шу уюшма раисиман) ва ҳайрия тадбирларига туман Ёшлар Иттифоқи билан бош-қош бўлишимиз сабабли уларда бизга нисбатан ишонч пайдо бўлмоқда. Ҳозирги пайтда гапга чечанлик эмас, ишга чечанлик ютади.

Биринчи котиб ёшлар билан олиб бориладиган ишларни ўзида акс эттирган дастурни кўрсатди. Унда 9—11 синфларни битирганларни «Орзу», «Малика», «Шарқ гули», «Кўн-мўйна», «Кўкча» тикувчилик бирлашмаларига ишга жойлаштириш, «Исломобод» маҳалла маданий марказида оқсоқоллар, туман партия ва меҳнат фахрийлари, ёшлар билан фойдали мулоқотлар ташкил этиш каби кўплаб тадбирлар бор эди. Жамики олиб борилаётган ишларда ХДП аъзоси бўлган халқ ноиблари ҳам ўз ҳиссаларини қўшаётгани кўрсатилган.

— Келгусида тумандаги маҳаллаларда ёшлар ташкилотларини тузиш режалаштирилаётган экан.

— Айни пайтда туманимиздаги 58 та маҳалланинг ўттизтасида бошланғич партия ташкилоти тузилган. Яқинда миллий мафкурамизни яратишга бағишланган туман фаоллари йиғилишида Кўкча даҳасидаги «Янги шаҳар» маҳалла қўмитаси раиси Асатулла Ғайбуллаев маҳаллаларда партия ташкилотлари фаолиятини кучайтириш билан бир қаторда, Ёшлар Иттифоқи бошланғич ташкилотини тузиш ҳақида ўз фикр-мулоҳазаларини билдирди. Ҳар икки ташкилот биргаликда маҳалла ёшларини ишга жойлаштириш, одоб-ахлоқ мавзуида суҳбатлар олиб бориш, ўз ҳузурларида қўшма ва кичик корхоналар тузиш, уларга бекор ва саёқ юрганларни жалб қилишга келишиб олди.

Худди шу маҳаллада яшовчи Ҳурсанд ака Меликулов беш нафар ўғли, беш келини билан биргаликда Ўзбекистон ХДП сафига қабул қилинганлиги ҳам Ўзбекистон ХДПсига бўлган эътибор ошиб бораётганлигидан далолат.

Хуллас, юртбошимизнинг Ватанга содиқ, мард ўғлонларга, зукко ва тадбиркор ёшларга эътиборни кучайтириш керак, деган ўгитларидан келиб чиқиб, туманимиздаги олий ва ўрта махсус ўқув юртлари ётоқхоналарига эътиборни кучайтириш режасини ҳам туздик. Албатта, туман Ёшлар Иттифоқи билан ҳамкорлигимиз ечимини кутаётган ҳар қандай муаммони бартараф этишга ёрдам беради, деб ўйлаймиз.

Суҳбатдош:

Эркин ЭСИРГАДИЕВ, «Ўзбекистон овози» мухбири.

• Партия обрўси—менинг обрўйим

ЎЗ ЭЪТИҚОДИМ БИЛАН

Мен келиб-келиб, айни олтмиш ёшимда шу партияга ишонч билдирдим. Аслида мен шунча йиллар давомида партия деса қўл силтаб қўярдим. Нимагадир уни хуш кўрмасдим. Ҳатто ўртоқлар: «Сиз ферма мудирисиз, сиз бош зоотехниксиз, партия аъзоси бўлишингиз шарт», — дейишганда ҳам фирқаликка ўтмаганман.

Менга парткомимиз ҳам, партиядошларим ҳам ХДПга киргин, деб маслаҳат беришмаган. Чунки улар бу борадаги фикримни яхши билишарди. Бироқ мен тескарисини қилдим. Кексайган чоғимда давлатдан нафақа оламан, деб турган бир пайтда ўз ихтиёрим, эътиқодим билан партияга кирдим. Яна айнан ХДПни танладим.

Партиявий топшириқларни беками-кўст ва вақтида бажаряпман. Зеро, мен партияга аъзо бўлаётганимда айримлар сингари шошма-шошарликка йўл қўймадим. Аксинча, етти ўлчаб бир кесдим. Мазкур партия ўз халқчиллиги, демократик ғояларга асосланиши, инсон ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилиши, миллий истиқлол мафкурасини яратаётганлиги ва бошқа жиҳатлари билан менга жуда маъқул келганди. Энг муҳими, шу партияга юртбошимиз Ислом Каримов раислик қиляпти. Шундай экан, ушбу партия обрўси, нуфузи қандайлиги барчага аён. Обрў мисқоллаб йиғилади. ХДПнинг эл-юрт ўртасидаги эътиборини янада ошириш учун кўп ишлашимиз, изланишимиз керак.

Мен, тенгдошларим, партиядошларимдан Рамазон Камолов, Нарзулла Убайдов, Тошбиби Кенжаевалар билан йиғилиш ёки давра суҳбатларида ўзим аъзо бўлган жонажон партиямнинг тутган йўли, омма орасидаги мавқеи, нуфузи хусусида тўлқинланиб гапириб бераман. Айниқса, ёшлар тарбияси, уларнинг партияга қабули асосий диққат-эътиборимда. Чунки, сафимиз ҳалол, виждони бут, эътиқоди зўр ёшлар билан тўлиб борса, партиянинг обрўси янада ортаверади.

Хуллас, ушбу партияга аъзо бўлганимдан беҳад мамнунман. Худди шу партия обрўси — менинг обрўйим эканлигини ҳар дақиқа ҳис этиб тураман.

Ёдгор ШАЪБОНОВ, Қизилтепа туманидаги «Деҳқонобод» жамоа хўжалиги фермаси мудири.

Янги йил кунларида Ўзбекистон Халқ демократик партияси Марказий Кенгаши ташаббуси билан кўпгина савобли ишлар амалга оширилди. Тошкентнинг Шайхонтоҳур туманидаги 60-болалар боғчасида шундай тадбир ўтказилди.

СУРАТДА: тантанадан лавҳа.

Марат БОЛТАБОЕВ олган сурат.

КЕКСА ТАРҒИБОТЧИ

Кимдир оламшумул кашфиётлар яратиш ёки осмонўпар уйлар қуриш ниятида яшаб, меҳнат қилади. Яна кимдир тайёрга айёрлик қилиш, бировнинг насибасидан юлишни касб қилиб, енгил-елпи ҳаёт кечиришни ўзига эп кўради. Шунда беш қўл баробар эмасда, деб қўямиз.

Биз ҳикоя қилмоқчи бўлган 71 ёшли отахон Рихсибой Файзиев кексалигига қарамай, тиниб-тинчимас, жонкуяр кишилардан. У 1943 йилда фронтда партия сафига кирган эди. Ярим аср бўлибдики, толмас тарғиботчи. Узоқ йиллар Андижонда турли органларда меҳнат қилган Рихсибой ота асли тошкентлик. Бундан ўттиз йил олдин Андижон вилоят партия комитетининг котиби бўлиб ишлаган.

Рихсибой Файзиев устоз муаллим сифатида ҳам кўпчиликка яхши таниш. Унинг минглаб шогирдлари ҳозирги пайтда вилоят ва республика қишлоқ хўжалигини ривожлантиришга ҳисса қўшаётир. Андижон пахтачилик институтининг сиёсий иқтисод ва фалсафа кафедраларини бошқарди. Ҳозирги кунда Андижон қишлоқ хўжалиги институтининг иқтисодий назария ва сиёсатшунослик кафедрасида меҳнат қилиш билан бирга Ўзбекистон ХДП Андижон вилоят кенгашининг ташаббускор тарғиботчиси сифатида эл назарига тушган. Вилоятнинг турли корхона ва муассасаларида, хўжаликларда юртимиздаги иқтисодий ислоҳотлар, республикамизнинг ташқи ва ички сиёсатидаги дадил қадамлар хусусида кенг омма ўртасида тушунтириш ишлари олиб бормоқда.

Яқинда Андижон вилояти партия кенгаши ходимлари Рихсибой Файзиевнинг партия сафига кирганлигига 50 йил тўлиши билан у кишини муборакбод этди. Биз Рихсибой отанинг меҳнатлари эвазига берилган орден, медалларини бирма-бир санамасак-да, у кишининг бундан кейин ҳам соғ-саломат бўлиб, узоқ яшашига тилакдошмиз.

Ш. ҲАЙДАРОВА, Ўзбекистон ХДП Андижон вилоят кенгаши матбуот маркази бошлиғи.

Ш. МУСАЕВ, «Ўзбекистон овози» мухбири.

• Ўзбек тилим—жону дилим

МИЛЛАТ ҚАЛБИ

Ўзбек тилининг давлат тили мақоми олганлигига тўрт йилдан ошди. Бу йиллар орасида олий ўқув юртларида талай эзгу ишлар амалга оширилди. Хўш, бу борада Файзулла Хўжаев номидаги Самарқанд қишлоқ хўжалик институтида, қолаверса, ўзбек тили ва адабиёти кафедрасида қандай ишлар қилинмоқда?

Кафедра ўқитувчилари қисқа вақт ичида институтда кўплаб фан ва маданият арбоблари ҳамда ёзувчи, шоирлар билан қизиқарли учрашувлар уюштирдилар. Ўқитувчиларимиз русзабон гуруҳларга 140 соатли, «Ўзбек тили» миллий гуруҳларда эса 60 соатли «Ҳозирги замон ўзбек тили ва ҳужжатшунослик» фанлари бўйича қадриятларимизни улуғловчи дарс машғулотларини ўтмоқдалар. Шу билан бир қаторда дарслик, қўлланма ва луғатлар тузиб, чоп эттирдилар. Буларнинг ҳаммаси ёшлар онгида, шуурида ўзбекона қадриятларни тиклаш, ўз она тилимизни пухта ўрганишга хизмат қилмоқда.

Ҳужжатларни тўғри ёзиш, тўлдиришга ўргатмоқда.

Инсонни, ўзлигини англаш учун тилни, тарихни, аждодлари меросини пухта билиш шарт. Шундагина аждодларнинг порлоқ руҳи авлодларни уйғотади. Президентимиз «Амир Темур даврини бошқатдан ўрганишимиз лозим. Нега деганда «Темур тузуклари»ни ўқисам, худди бугунги замоннинг катта-катта муаммоларига жавоб топгандек бўламан», деганида минг бора ҳақ. Биз ҳам вазифамизни худди ана шу ҳурфикрлиликдан келиб чиқиб ташкил этишимиз лозим. Кафедра қошида ташкил қилинган «Темурийлар шажараси», «Темурнинг марказлашган давлати», «Алишер Навоий қадамжолари ва Буюк Ипак йўли» номли деворий лавҳалар профессор-ўқитувчилар, талабалар ва меҳмонларда катта қизиқиш уйғотмоқда.

Кафедра ўқитувчилари раҳбарлик қилаётган «Биз ўзбек тилини пухта ўрганамиз», «Тил — миллатнинг қалби», «Билим ва эътиқодимиз—ўзбек тили учун» каби илмий тўгараклар йигит-қизларда жонажон лисонимизни севиб ўрганишга, нутқ маданиятини оширишга, қадриятларимизни ўрганишга, тиклашга хизмат қилмоқда.

Сувон ШИРИНОВ, Лутфулла МАМАСОЛИЕВ, Самарқанд қишлоқ хўжалик институти ўқитувчилари.

Эътибор ОХУНОВА

БОРИ ЭЛГА ЯХШИЛИҒ ҚИЛҒИЛ...

Сиз дағал сўз айтманг, юрагим зорли,
Мисқол озорни ҳам бўлмайди ортиб,
Билмам, андуҳларнинг баёни борми,
Билмам, озор юкин бўларми тортиб.

Билмам, бу дил маҳзуналик айлаб,
Қутуларми озор сапроларидан.
Бу юрак бир чимдим нурга зор чайла,
Адашмиш туғёнинг саҳроларида.

Ҳаётнинг бепоён саҳролари сари майингина жилдираб бир ирмоқ, беҳолгина бир жилға йўлга чиқди. Ул жазираларга бардош бериб, қум барханларидан пайдо бўлган кўчкинларга кўксини қалқон қилиб, тенгсиз озорлар ютиб, бағрига ҳадсиз баҳраларни, яхшиликларни жо айлаб бораверди.

Унинг нимжонгина қўшиғида яхшилик садолари бор эди. Унинг беҳолгина одимлари ила эзгуликлар бирга одимлар эдилар. Қумларга кўмилиб, яна сизиб-тирилиб, енгиб-енгилиб йўл босаверди ул.

Ирмоқнинг қўшиқлари зарифгина, заифгина эрса-да, унинг одимлари, орзулари улуғвор эди. Унинг йўлларида ҳадсиз тўсиқлар иккиланаверса-да, у ўз нияти ила устивор эди.

У инсон юрагида янги дунёлар яратгани, тилагида янги дуолар бунёд этгани борарди. У инсон юрагига йўл топгани, ёмонлик, қабоҳат саҳроларида чаманлар яратгани борарди. У улкан, баҳрали дунёларга етмоқ орзусида эди. У баҳри уммонларни излаб борарди. Ўтлиғ, шуурлиғ юрагида нелар бор эди унинг.

Бу оламда дарёлар бор, денгизлар бор, кўллар бор,
Бири уммон, бири туғён, бири эса мубҳамлик.
Азиз инсон, ўзинг айтгил, дилингга қай йўллар бор!
Шундай мушкул-ки, бу йўллар. ботқоқ, чўл тубсиз жарлик.
Ирмоқ бўлиб чиқди-ку ул, дарёларни излай деб,
Ўктамларни учратганда таъзим этай, сизлай деб,
Майингина торин чертиб, юрагини сўзлай деб.
Азиз инсон, ўзинг сўйла, дилингга қай йўллар бор!

Яхшилиғ... Яна яхшилиғ қилғил... садолар келдилар йироқлардан, заминдан, самолардан. Бу садолар тобора кучлироқ, қудратлироқ жаранглаб эшитиларди. Яхшилиғ, яхшилиғ қилғил. Бу садо тубсиз жарликлар ичиндан эшитиларди. Яхшилиғ... яхшилиғ қилғил! Бу садолар тоғларнинг тошига урилиб, қояларга сурилиб жаранглари. Кулгуга лаб очаётган ғунчалар хандасига қўшилиб садоланарди ул. Инсон юрагига элтувчи йўл бу—Яхшилиғ йўлидир, деб сўзлар эди.

Қадим, қўҳна эртаклар тилга кириб, ёрилтошлар ёрилиб такрор айтардилар бу сўзни. Инсон юрагига элтувчи йўл — яхшилиғ йўлидир, унинг дардига малҳам бўлгувчи сўз—яхшилиғ сўзидир.

— Армонлар, аламлар-ангизлар зорланиб дедилар бу сўзни. Лошлар жонланиб такрорлайвердилар уни.

Яхшиликсиз дунё зим-сиёҳдир... дердилар улар. Бу олам, бу маъво омонат паноҳдир, дердилар яна.

Қасосларнинг, қабоҳатларнинг қўлини қайирмоқ учун инсон қўлида яхшилик қуроли бўлмоғи даркор. Ҳасадларнинг ўтар йўлларини тўсмоқ учун яхшилик довонлари керак. Ёмонлик келтирган зулматларни ёритмоқ учун яхшилик машъаллари даркор. Қаҳратонларни енгмоқ учун яхшиликнинг турфа баҳорлари гул очмоғи керак.

Эй муҳтарам инсон, азиз устозлар, бизлар етмиш йиллар адашган чўли нодонда юрагингизга йўллар тополмадик. Юрагида олам ишқ, сувларида бир жаҳон яхшилиғ зарралари ила ҳузурингизга йўл олган ирмоқлар сиз дарёларга етолмадилар. Уларни барханлар ютдилар.

Кўкси тўла армон билан ўз юртидан узоқ сарҳадларга йўл олган Бобур Мирзо отининг туёқлари излари қолган йўллардан, Фурқатнинг аламли кўз ёшлари томган... ва бу талхи ёшлар саҳро тошларига дарз солган, Семурғнинг тахтига бойқушлар ўтирган ғофил йўлларда адашган оҳлар, садолар ниҳоят етди бизга.

Бу йўл—яхшилиғ йўлидир... деб айтдилар. Дарвоқе, йўллар... Оппоқ, ҳарир туманлар орасида, ширин хаёллар, орзули дунёлар ичинда бир оппоқ чодир кўринди. Чодир енгил саболар шивирига қулоқ солганча, сархуш шаббодалар эпкинида елпинганча кўҳна дунё ичра қолдирилган бир яккаш елкандай, ҳушёр посбон янглиғ турарди. Чодир устида ажиб бир қуш ини бор эди. Чодир устидаги ўшал ошёндан она мусичанинг полапонлари сайрай кетдилар.

«Биз яхшилик туфайли, меҳру-мурувват оқибатида туғилган, яшаб қолган полапонлармиз. Биз яхшиликни бир умр юрагининг энг тўрида, ғазалларининг қатида, орзуларида, жон пардасида асраб яшаган ҳазрати Навоийнинг яхшилиғ деб аталган қушларимиз»...

Азиз инсон, ушбу ҳолат, ушбу ҳаётий ривоятга наҳот изоҳ ҳожат бўлса...

Алишер Навоий овлар, сайру саёҳатлар маҳалида тикиб, сўнг бир она қуш туфайли атайлаб қолдирганди у чодирни. Инсонийлик, яхшилик чодири узра ин қурган, бола очган она ва бола қушлар ҳозир боғларимизда, ҳовли-рўяларимизда, том бўғотларида тўлиб-тўлиб сайрашаётган бўлса ажаб эмас. Ҳа, улар ҳазрат Навоий, Улуғ Бобур Мирзо тили билан «Бори элга яхшилиғ айлангиз...» деб сайраётган бўлса ажабмас.

Одам ўлғон, зеби-зоҳирдин демас,
Кимки андин фахр этар, одам эмас.
Одам-ки демак бирла кромидур бас,
Сўз дурри ишининг интизомидур бас.
Одами эрсанг, демагил одами,
Оники, йўқ халқ ғамидин ғами.

Яхшилиғнинг мўътабар каломини эшитиб, ул келтирган хуш муждалардан шод бўлиб юртимиз ўланларга тўлди. Саҳроларда ўсган тиконлар ҳам райҳонлиғ бўлди. Кўкдан нури ҳидоятлар ёғилди. Юракдаги туғёнларни, изтиробларни дарёлар олиб оқдилар. Момоларнинг дилига қўшиқ келди. Бувиларнинг орзулари ўланлар, ёр-ёрлар ила безанди.

Инсон юрагида беркиниб ётган азиз ҳислар, тилакларнинг пешонасидан силар бўлди. Яхшилик туфайли яралган орзуларини бағрига босди. Яхшилик юракнинг кемтикларини тўлдирсин. Яхшилик мусибат кўнгилга солган дарзларни, сўкилган чокларини ямасин, малҳамлар қўйсин.

Кўксини заҳга бериб ётган севинчлар уйғонсин. Яхшиликнинг тўлин ойи тахти равонига кўтарилсин. Оламга нури жаҳонини таратсин. Эл-улус ҳолидан хабар олсин. Дилшодликлар улашсин.

Инсофларнинг манзилларидан, меҳрларнинг бекатидан, мурувватларнинг чорраҳасидан, эндигина дунёга келган гўдакнинг нафасидан, йиғисидан ўшал ҳазрат Навоий адолат саҳросида қолдириб кетган чодирнинг устида бола очган беозор мусичанинг «ку-ку»сидан келган садолардан англаганларим шудир:

Азизлар, музаффар инсон, бори элга яхшилиғ қилинг... «Токи, муҳтарам салафимиз Бобур Мирзо мана бундай дея зорланмасин:

Ким кўрубтур, эй кўнгул, аҳли жаҳондин яхшилиғ,
Кимки ондин яхши йўқ, кўз тутма ондин яхшилиғ.
Бу замонни нафъй қилсам айб қилма, эй рафиқ,
Кўрмадим ҳаргиз, нетайин, бу замондин яхшилиғ.

Бизлар янги замон қалам аҳли Бобур Мирзо қадамлари етган йўллар гардини кўзларимизга сурмакдин бахтиёрмиз. Унинг ғазалларини баралла ўқимоқдин шодмиз. Муҳтарам салафимизни бизга қайтиб берган янги дунёларга, бундайин ўктам замонларга таваллолар айтурмиз. Тало—тўпли, шўришли, алам-ангизли замонлар тўфонидан омон ўтган ул зоти олийга ўрнатилган муаззам ҳайкаллар пойига гул келтирмоқ, унга бош қўймоқ, тиз чўкиб сажда айламоқ бахтидан шарафидан энтикиб турурмиз. Киндик қони тўкилган Андижондан чиқиб, чексиз музофотлар кезиб, ҳар қадамда яхшилиғ уруғини сочиб, ҳар нафасида яхшилиғни ёд этиб яшаган зот Ҳиндистон элида ҳам азиз ва мукаррам бўлиб қолганини ҳиндистонликларнинг ўзидан тингламак ҳаяжонли эмасми?!

Мана, Ҳиндистон мамлакатининг Ҳайдаробод шаҳридан Андижонга Бобур Мирзонинг 510 йиллик тантаналарига меҳмон бўлиб келган жаноби Тусийларнинг бири — Зиёвуддин Тусийнинг кўнгил эътирофлари: «Бобур 1483 йилда туғилган бўлса ҳам, у ўтмиш учун туғилган эмас. У бизнинг ҳозирги кунимиз учун, яхшилиғ учун туғилган. Андижонда таваллуд қилган бўлса-да, ул зот Ҳиндистон мамлакатининг ҳам азиз фарзандидир. У Ҳиндистон учун ҳам буюкдир. У Ҳиндистонга яхшилиғ уруғларини сочди. Ўз юртининг боғлари, тил ёрар қовунлари, гулу алвонларига ташна ўтган шоир Ҳиндистонда ажиб беҳишт боғларини яратди. Ўзбек оналарининг, ўзбек пазандачилигининг энг тотли, улуғ неъматлари —таомларини кенг ёйди. Ўзбек палови, сомсалари, манти ва норинларини ҳиндулар ҳам севиб тановвул қиладиган бўлиб қолдилар. Ўрта Осиёга хос қовунлар, узумзорлар ўстирди. Уларнинг меваларини тотиб кўриш бахти унинг ўзига ҳам, бизга ҳам насиб этди... Бобур вафот этганида бутун Ҳиндистон мотам тутди. Ҳинд тарихчилари, шоирлари «Сенсиз замон ҳам бемадордир», — деб ёздилар».

Меҳрибонлигига, унинг мангу бахшишларига суяниб, сиғиниб, умид тутиб яшаган турк, тожик, араб, ажам, ҳинди, форсий фуқаро ва сипоҳлар, миллатлар султони, шоҳлар шоири, шоирлар шоҳи шундай ёзган эди:

Ёд этмас эмиш кишини ғурбатда киши,
Шод этмас эмиш кўнгулни меҳнатда киши,
Кўнглум бу ғарибликда шод ўлмади, оҳ,
Ғурбатда севинмас эмиш албатта киши.

Узун кечаларнинг, мустақиллик ёғдулари нур сочаётган кўчаларнинг, ирмоқлари дарёга, рўёлари чинга, ҳаёллари орзуга айланаётган диёр, ҳур боғлар бағридан садо келади. Яхшилиғ олам кезади. У уйқудаги орларимизни, кишандаги сорларимизни уйғотади. У Бобурлар тулпорини эгарлайди. Мумтозлар ўз ўрнини, нуфузини эгаллайди.

Андижонга Ҳиндистондан (Бобурийлар авлодининг энг сўнгги аждодлари) меҳмон бўлиб келганлар Бобур юртида, у яшаган диёрда одамлар тинч-тотувликда умр кечираётганидан севиндилар. Улар боболари ўтган юртда шеър азиз эканидан, инсонийлик ардоқда эканидан, қадриятлар, миллий урф-одатлар, яхшилиғ неъматлари эъзозда эканидан мамнун бўлдилар. Юраги, эътиқоди бутун одамларнинг суҳбатидан яйрадилар. Бобурнинг рамзий қабрини тавоф айладилар, тиловат қилдилар.

Ҳа, Бобур орзу айлаган бахт мамлакатида яхшилиғ кезиб юрибди. Буюк байрамлар, қутлуғ давралар, ўтли анжуманлар унинг мумтоз номи билан яхши ишлари билан боғланмоқда. Заколар, иймонлар, яхшилиғлар, меҳрлар ўз маконига қайтган юрт ўз фарзандини, султонини, шоирини эъзозламоқда. Ғофил замонлардан дод айлаб, юртини, унинг неъматларини соғиниб, ўртаниб, ёниб ғазаллар битган шоир номи билан иншоотлар қурилмоқда, янги кўчалар очилаётир ,янги боғлар безанаётир. Бу—яхшилиғ дегани эмасми. Бу — яхши инсон бахш айлаган умрбоқийлик эмасми.

Инсон юрагига яхшиликнинг қайтгани рост бўлсин. Атлас тўқиш фабрикаларида «Бобур чопони», «Бобур дўпписи», «Бобурий», «Хумоюн беқасамлари» тўқилмоқда. Андижоннинг Боғи шамол даҳасида уч юз гектарларга чўзилган Бобур боғи ифор гулларини, тар меваларини, ям-яшил оламини кўз-кўз айламакка интизор. Тошкент, Самарқанд, Наманган меъморлари, наққошлар, ганчкорлар, мўй қалам соҳиблари бор санъатини, бор маҳоратини яхшилиғ ишига бахшийда этдилар.

Ҳаётнинг бу кенг, бепоён, ҳикматлар, донишмандликлар, инсонийлик сабоқларига тўла саҳроларига яхшилиғ, унинг мардумларига ўктамлик, закийлик, ўктамларига сахийлик, беҳиштларига боқийлик, йигитларига мардлик, қизларига маъсумалик, барчинлик тилаб йўлга чиққан ўшал бизнинг эзгу ҳаёлимиз, ўшал беҳолгина ирмоқча юра-юра, зарифгина қўшиғини куйлай-куйлай пурвиқор тоғлар ҳузурига келиб қолди. Ул тоғлар пойида туриб таъзим айлади, тавоф қилди. Яхшилиғ номи билан аталувчи қўшиғини куйлади.

Бори элга яхшилиғ қилғил-ки, мундин яхши йўқ...

ЁШЛАРГА ЭЪТИБОР КУЧАЙТИРИЛАДИ

Фарғона аҳлининг 63 фоизини ёшлар ташкил қилади. Ёшлик — бамисоли жўшқин дарё. У тўғри ўзанга йўналтирилса беқиёс куч-қудратга айланади. Мустақил республикамиз эртаси бугунги ёшларни қандай тарбиялашимизга боғлиқ. Ана шу масъулиятни ҳис қилган Ўзбекистон ХДП Фарғона вилоят кенгаши Ёшлар Иттифоқи қўмиталари билан мустаҳкам алоқа ўрнатган Бир йил олдин ўзаро ҳамкорлик тўғрисида битим имзоланганди. Битим [illegible]ида талайгина ибратли ишлар қилинди. Яқинда эса бу ташкилотларнинг қўшма пленуми бўлди. ЎзХДП вилоят кенгашининг иккинчи котибаси Гулнорахон Маъруфова ҳамкорликда амалга оширилган ишлар, олдинда турган вазифалар ҳақида маъруза қилди.

Қўшма пленумда Фарғона вилояти ҳокими Мирзажон Исломов қатнашди.

Шавкат ИСРОИЛОВ.

• Кўнгилдаги гаплар

КЎЧАНГИЗ КИМНИНГ НОМИДА?

ЁХУД НОМ ҚЎЙИШ МАСАЛАСИДА ЙЎЛ ҚЎЙИЛАЁТГАН ЧАЛКАШЛИКЛАР ХУСУСИДА

Очиғи, бу ҳақда илгари ҳам ёзиб, фикр билдирган эдим. Аммо ҳуқуқшунослик фанлари доктори, профессор Акмал Саидовнинг «Муқаддас ҳуқуқ» сарлавҳали мақоласини ўқигач, мазкур масаладаги мулоҳазаларимни яна бир бор жамлашга қарор қилдим. «Маърифат»нинг шу йил 17 ноябрь сонида босилган мақолада шундай сатрлар бор:

«Таваллуд топган заминга ҳурмат тариқасида улуғ аждодларимиз ўз исмлари охирига туғилиб ўсган жой номини қўшиб айтганлар: Хоразмий, Марғилоний, Фаробий, Яссавий, Термизий, Югнакий, Беруний ва бошқалар. Бу киндик қони тўкилган ерга — она-Ватанга бўлган амалий садоқат тимсолидир. Улар шу йўл билан ўз Ватанини, юртини маданиятини, фанини, санъатини бутун жаҳонга тарғиб қилганлар».

Жуда ҳаққоний гап. Бироқ бундай номларни олишга ҳар ким ҳам жазм эта олмаган. Энди-чи?

— Нимасини айтасиз, ука, — дейди кексалардан бири. — Турар-жой, ўқув юртлари ва хўжаликларга кишилар номини бериш шу қадар авж олиб кетдики, муҳр тайёрловчилар шошиб қолишди.

Отахоннинг куйинганича бор. Ном қўйиш комиссиялари ҳам «илтимосчи»лардан безор бўлишди. Келишаверади.

— Илтимос, отам шу колхозда 20 йил ишлаган. Колхозчилар талаб қўйишяпти. Отини қўйиб берсангизлар. Мана, ҳамма ҳужжатлари тайёр. «Ҳа, колхозчилар талаб қилишади». Худди уларнинг бошқа ишлари йўқдек. Қизиғ-а, 20 йил бир жойда ишлаган одамнинг номини ўша идорага қўяверсак... нима бўларкин?!

Баъзан бошқача талаблар ҳам бўлади.

— Биласизми, менинг отам 30 йил туманга раҳбарлик қилган-а, наҳотки у кишининг номини битта кичкинагина кўчага қўйсак?!

Гоҳида тортишув тарафкашликка айланиб кетади. Аҳолининг ярми бир кишини, бошқалар эса бошқа бир кишини қўллаб-қувватлайди. Эҳ, нимасини айтасиз... Қизиқ, наҳотки биз келгусида кўчаларга, мактабларга иккитадан, учтадан ном қўйсаг-а?

Дарвоқе, турмушнинг ўз қонуниятлари мавжуд. Унга қарши бориб бўлмайди. Мисол учун, айримлар кўп ва ноўрин тортишувлардан кейин колхозга ўз отаси номини қўйишган. Бироқ ўша колхоз эндиликда тугатилди ва ширкатларга бўлиниб кетди. Қишлоқ кенгашлари ҳам шундай бўлди.

Умуман бизда, яъни Шарқда қишлоқларни тарихий номлар билан аташган. Бу номлар эса ўша ерда яшовчиларнинг касби-корига, тарихан келиб чиқишига, ёки ўша манзилнинг жуғрофий ўрнига нисбатан берилган.

Ҳадисларда «Отанг билан эмас, боланг билан фахр этгил» деган ажойиб нақл бор. Ҳарқалай шуни унутмайлик.

Фармон ТОШЕВ, «Ўзбекистон овози» мухбири.

ИҚТИСОД, ИСЛОҲОТ, ИЖОБАТ

● ИСЛОҲОТЛАРНИНГ АМАЛИЙ НАТИЖАЛАРИ

БИРЛАШГАН ЎЗАР

1993 йил бошларида вилоятдаги гўшт ва сут маҳсулотларини қайта ишловчи корхоналар бирлаштирилиб, улар негизида Наманган гўшт-сут саноати бирлашмаси вужудга келди. Ўзбекистон ҳукуматининг фармойиши ва вилоят ҳокимлиги қарори билан амалга оширилган бу янгилик жамоага нималар берди? Қуйида ана шу ҳақда ҳикоя қилинади.

Ташкилий ишлар ортда қолди. Энг муҳими, гўшт комбинати ўзининг мустаҳкам моддий-техника базасига эга бўлди. Наманган туманидаги «Зарбдор» жамоа хўжалиги ҳудудида энг замонавий техника воситалари билан жиҳозланган комбинат янги биносининг биринчи навбати қуриб фойдаланишга топширилди. Сут комбинати билан ёнма-ён жойлашган корхонада бир сменада 20 тонна гўшт, 5 тонна колбаса маҳсулотлари ишлаб чиқарилмоқда.

Ҳар икки корхонада кейинги ойларда янги маҳсулотлар ишлаб чиқариш йўлга қўйилдики, бу вилоятимиздан ташқаридаги харидорларга ҳам манзур бўлмоқда. Жумладан, «Дармон», «Водий», «Наманган» деб номланган ўн турдаги колбаса, миллий қурт ва қуруқ сут каби маҳсулотлар «Тансиқ таомлар» фирма дўкони учун харидоргир гўшт маҳсулотлари сифатида етказиб берилмоқда. Бу йилдан қатиқ ишлаб чиқаришни ўзлаштириш устида изланяпмиз.

Бозор иқтисодиёти шароитида ҳар бир корхона, унинг раҳбар ва мутахассисларидан тинмай изланиш, маблағ ва хом ашёлардан тежаб-тергаб фойдаланиш талаб этилмоқда. Ёнилғи-мойлаш материаллари, техника, чорва озуқаси таннархи қимматлашгани назарда тутилиб, корхоналар бўлинмаларни қишлоқларга яқинлаштириш чоралари кўриляпти. Норин, Уйчи, Чуст туманларида комбинатга қарашли сут маҳсулотлари заводлари бунёд этилмоқда. Ана шу бўлинмалар қурилиб бўлгач, хўжаликлар талайгина ортиқча харажатлардан халос бўладилар. Сут шу заводларга топширилаверади. Қолаверса, аҳолининг сут маҳсулотларига бўлган талаби тўлароқ қондирилади.

Изланишлар натижасида даромад ҳам, фойда салмоғи ҳам ортиб бормоқда. Фойданинг анчагина қисми ишчи-хизматчиларни ижтимоий ҳимоялашга сарфланмоқда. Жумладан, ишчи-хизматчиларнинг тушлик овқатланишлари учун харажатнинг 50—80 фоизи корхона ҳисобидан қопланмоқда. Ишчи-хизматчилар таътил вақтида даволаниб, саломатликларини тиклашлари учун уларга қўшимча равишда бир ойлик маошлари миқдорида пул бериляпти. Бирлашма жамоаси ва чорвадорлар учун даволаш маскани қурилиши жадал давом эттириляпти. Ҳозиргача 100 миллион сўмлик маблағ ўзлаштирилди.

Бугина эмас, аҳил жамоамиз бир қанча савобли ва хайрли тадбирларда ҳам фаол иштирок этмоқда. Кам таъминланган, боқувчисини йўқотган кўп болали оилалар, етим болалар, Наманган шаҳрини ободонлаштириш учун 20 миллион сўм маблағ ажратилди. Корхона маблағи ҳисобига қурилган «Қизил Шарқ» маҳалласидаги новвойхона аҳолини иссиқ оби-нонлар билан таъминлаётган бўлса, яқин кунларда мазкур маҳалла оқсоқолларига янги чойхона хизмат қила бошлайди.

Республикамиз Президенти Ислом Каримов ташаббуси билан ташкил этилган «Маҳалла» жамғармаси ва вилоят ҳокимлигининг гузарлар бунёд этиш бўйича қарорининг бажарилиши борасида иложи борича фаол иштирок этаяпмиз. Қисқа фурсат ичида Наманган шаҳридаги «Артелобод» маҳалла қўмитаси учун маъмурий бино, чойхона, озиқ-овқат дўкони қуриб берилди. Хуллас, сайловчилар томонидан берилган наказлар ҳам ўз вақтида бажарилиши учун имкон қадар интиляпмиз. Бу борада ҳали қилиниши лозим бўлган юмушлар талайгина.

Корхонамизда янги қувватларни ишга тушириш, маҳсулот турларини кўпайтиришда ишчилар, ўрта бўғин раҳбар кадрлари, хусусан Ўзбекистон Халқ демократик партияси аъзолари намуна кўрсатишяпти. Мамасодиқ Иброҳимов, Иброҳимжон Қорабоев, Тоҳиржон Каримов, Солихон Мадмусаев каби ўз касбининг усталари борки, улар билан ҳақли равишда фахрланамиз. ХДП аъзоси Иброҳимжон Маматқулов сардорлик қилаётган сут комбинати фаолияти ҳақида фахрланиб гапирсак арзийди. Бу ерда кейинги ойлар мобайнида бир қанча турдаги сут маҳсулотлари ишлаб чиқариш йўлга қўйилдики, улар харидорларга манзур бўляпти. Чиқитсиз технология асосида ишлаш корхонага катта иқтисодий фойда келтирмоқда.

Бирлашманинг ташкил этилиши жамоага нима берди? Кучларнинг бирлаштирилиши натижасида бир қанча муаммолар ижобий ҳал этилмоқда. Капитал қурилишга кўплаб маблағ ажратиш, янги қувватларни ишга тушириш имконияти вужудга келди. Халқимиз бекорга «Бирлашган ўзар, бирлашмаган тўзар» демаган. Биз буни ўз жамоамиз мисолида кўряпмиз. Йиллик режа барча техник-иқтисодий кўрсаткичлар бўйича адо этилди. Фойда салмоғи ортди. Жамоа ва давлат хўжаликлари билан ўзаро алоқалар мустаҳкамланмоқда. Қолаверса, ёрдамчи хўжаликларимиз ҳам узлуксиз фаолият кўрсатишимизга имкон беряпти.

Бир сўз билан айтганда, бирлашмамиз жамоаси ўз ютуқларини кўпайтириб, республикамиз истиқлолини мустаҳкамлаш ишига бундан буён ҳам салмоқли ҳисса қўшаверади.

Аюбхон СОБИРОВ,
Наманган гўшт-сут саноати бирлашмаси бошлиғи.

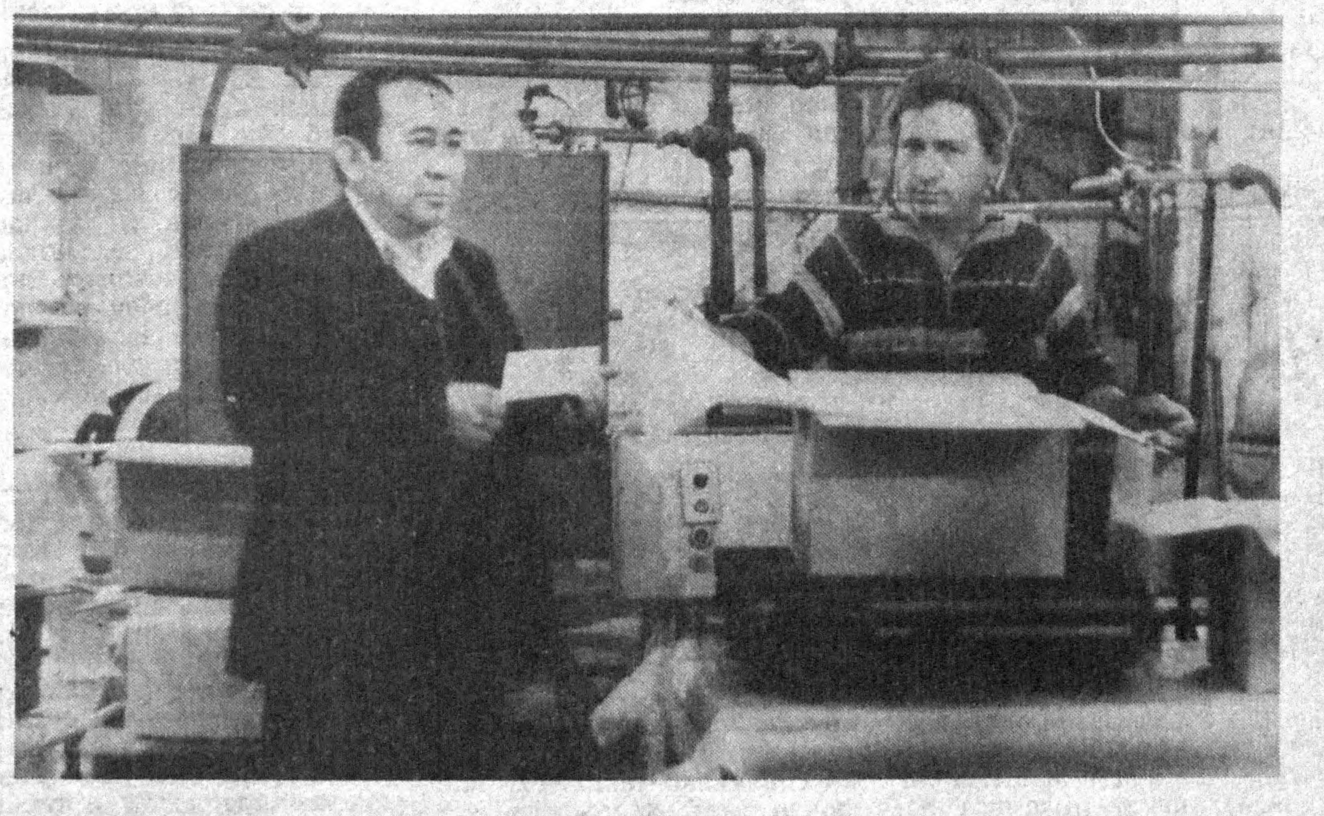

Оқолтин туманидаги сут қабул қилиш пункти яқинда заводга айлантирилди. Янги-янги техника воситалари ўрнатилди. Қайтадан жиҳозланди. Ҳозир бу ерда бир кеча-кундузда 200 килограмм сарёғ ишлаб чиқарилмоқда. Бундан ташқари кунига 100 килограммдан қаймоқ, 50 килограммдан бринза, 200 килограммдан қатиқ тайёрланиб, эл дастурхонига тортиқ этилаётир.

СУРАТДА: (чапдан) корхона раҳбари Ботир Носиров ишчи В. Деникин билан.

Н. АЛМУРОДОВ олган сурат.

ЖИЗЗАХГА ЭЛЕКТРОПОЕЗД КЕЛДИ

Янги — 1994 йил арафасида Жиззах вилояти меҳнат аҳли қувончли воқеаларнинг шоҳиди бўлдилар. Ховос ва Жиззах темир йўл бекатлари ўртасидаги электр тармоғи ишга туширилди ва Тошкент — Жиззах электр поезди қатнови йўлга қўйилди.

Шу воқеа муносабати билан Зомин туманидаги Ульянов шаҳрида, Зарбдор туманида ва Жиззах шаҳрида тантанали митинглар бўлиб ўтди.

Митинг қатнашчиларини биринчи электропоезд йўловчилари — Ўзбекистон Республикаси Бош вазири А. Муталов, Жиззах вилояти ҳокими А. Тошкенбоев, Ўрта Осиё темир йўл бошқармасининг бошлиғи В. Жёлтоухов бошлиқ йўл қурувчилар ва нурчиларнинг вакилларини шоду хуррамлик билан кутиб олдилар.

Республика Бош вазири А. Муталов митинг қатнашчиларини Янги йил билан қизғин қутлади ва шундай деди:

— Ховос ва Жиззах ўртасидаги электр тармоғининг иқтисодий қийинчиликларга қарамасдан қисқа муддатда қуриб битказилиши республикамиз мустақиллигини мустаҳкамлаш йўлидаги муҳим қадам бўлди. Юртбошимиз Ислом Каримов имзо чеккан «1993—1995 йилларда ва 2000 йилгача бўлган даврларда Ўрта Осиё темир йўлини электрлаштиришнинг бош дастури» асосида амалга оширилаётган бу тадбир республикамизнинг иқтисодий-ижтимоий ривожланиши борасида катта аҳамиятга эгадир. Темир йўлларда барча районларнинг электр қуввати ёрдамида амалга оширилаётган юк ташиш миқдорини кескин оширишга, харажатни арзонлаштириш, йўловчиларга хизмат кўрсатишни яхшилаш имконини беради. Энг муҳими, ёқилғини кўп миқдорда тежаш мумкин бўлади.

Бахтиёр РИЗАЕВ.

● *Қишлов—чорвадорлар учун синов*

«КАРМАНА» ИМТИҲОНДАН ЎТЯПТИ

Навоий туманидаги «Кармана» давлат хўжалиги қоракўлчилари йилни муваффақиятли якунлашди. Хўжалик бўйича жами моллар бош сони 25 минг бошга етказилди. Ёки ҳар совлиқдан ўртача 106 тадан қўзи олинди. Натижада давлатга қоракўл тери, жун, сотиш йиллик режаларини ошириб бажарилди. Бу эса хўжалик иқтисодиётининг юксалишига, даромаднинг буромаддан ошишига олиб келди. Янги йилда хўжалик қўйчивонлари маҳсулдор совлиқлар бош сонини кескин кўпайтиришмоқчи. Шунингдек, қоракўл тери, жун етиштириш салмоғи ва сифати ҳам яхшиланади. Бу эса шу кеча-кундуздаги амалий ишларга, қорли-қировли кунларнинг қай даражада ўтишига боғлиқ. «Кармана»ликлар изғиринли кунларга қарамай, молларни қишловдан семиз ва соғлом олиб чиқишга ҳаракат қилишяпти.

ФЕРМА ФАХРИ

Вафо ака қарийб 52 баҳорни қаршилаяптики, ҳамон яйлов кезади. Якунланган йилда Вафо ака Холов ўз отаридаги 1200 бош совлиқнинг ҳар юзтасидан 113 тадан қўзи олди. 800 зотдор, урғочи қўзиларни ўстиришга қолдирди. Бундан ташқари у қоракўл тери, жун етиштириш режаларини ҳам биринчилардан бўлиб уддалади. У баҳорги ва кузги қирқимлар давомида ҳар қўйдан 3 килограммга етказиб жун олди.

Кузги қўй кўчириш даврида ҳам, озуқа жамғариш мавсумида ҳам Маликчўл сарҳадларига ўтов тиккан Вафо ака отари олдинги сафда. Айниқса, қиш жуда эрта тушиб, борлиқни қалин қор қоплаган кезларда Вафо аканинг ташвиши, юмуши ҳар қачонгидан ошади. Чунки бўғоз қўйларни совуқ олдирмаслик, касалликка чалинтирмаслик, бунинг устига ёз бўйи тўпланган 45 тонна дағал хашакни нест-нобуд қилмай, тежамли ишлатиш ташвиши бош чўпонга тинчлик бермайди. Тадбиркор қўйчивон отаридаги қўйларни ҳозирдаёқ иккига бўлиб, табақалаштириб, боқишни йўлга қўйди.

Бу тажрибанинг асқотиши табиий. Чунки бўғоз совлиқлар бир бўлак, тўқли, бир йиллик қўзилар бир бўлак. Натижада «юк»ли совлиқларни бемалол сершира озуқа ва омихта ем билан боқиш мумкин. Тўқлилар бўлса ўз «насибаси»ни ҳар қандай совуқда ҳам яйловдан топиб ейди. Шунинг учун ҳам отарни яйловдан яйловга кўчириб боқиш тажрибаси қўлланяпти.

— Туёқ сонининг ортиши қўйчивон тадбиркорлигига боғлиқ, — дейди В. Холов. — Қачонки чўпон совуқдан, саратондаги гармсел ва иссиқдан чўчимаса у нонини бутун қила олади. Аксарият чўпонларни кўрганман. Катта бир иштиёқ, ҳавас билан сафимизга қўшилади-ю орадан сал фурсат ўтмай қишлоққа ёхуд шаҳарга жуфтакни ростлайди. Бундайларга жамоат чорвасини, элнинг ризқини ишониб топшириб бўлмайди.

Дарвоқе, Вафо ака айтганича бор. Бийдай чўлда ўтов тикиб яшаш учун кишида ирода, қатъий бардош бўлмоғи лозим. Худди шу бардошдан бўлса керак. В. Холовнинг нияти қишловни беталафот ўтказиб, эрта кўкламда ҳар юз совлиқдан 115 тадан унум олиш.

ОМОННИНГ АҲДИ

Вафо ака сингари ўз бахтини Маликчўл сарҳадларидан топган яна бир қўйчивон — Омон Ҳалимовдир. У ҳам ўрта мактабни тугатиши биланоқ чўлга отланди. У олдин отасига, кейинчалик тоғасига шогирд тушиб, қўй боқди. Мана, ўн йилдан ошдики, у сулола давомчиси сифатида мустақил отар ортидан юрибди. 1992 йилда Омон отаридаги ҳар юз совлиқдан 110 тадан қўзи олган бўлса, бултур бу кўрсаткични яна бештага кўпайтирди. Ўстиришга қўзи қолдириш, давлатга жун, тери сотиш юзасидан 2-фермада илғор. Оиласи билан май, июль ойларида 42 тонна янтоқ, каррак, шувоқ сингари яйлов ўт-ўланлари тўплаб, қўралари ёнига ғарамлаб олди. Эндиликда бу озуқа ғарамлари қўл келяпти.

Ундаги яна бир ҳислат моллар насли, зоти учун доимий равишда қайғуришдир. Саксонинчи йиллар ўртасидаги совлиқларга кўр-кўрона сунъий қон қуйишлар бошқа чўпонлар сингари Омонни ҳам жуда хафа қилди. Худди шу буйруқбозликлар сабабли тери ва жун сифатидан путур кетди. Ана шундан бўлса керак, «кармана»лик қўйчивонлар ҳам гўшт, жун, тери салмоғида олтмишинчи йиллар даражасига чиқиша олмаяпти. Энди бўлса чўпонлар ўтмиш хатосини тузатиш, йўқолган зотни қайта тиклаш билан оворалар.

— Шунинг учун биз ишлаб чиқараётган чорва маҳсулотлари унча харидоргир эмас, — дейди Омон ака Ҳалимов. — Яна бир ташвишланадиган томоним нархнаводаги бетартибликлар чорвачиликка таъсир қилмоқда. Яйловлар қисқараётгани майлику-я, бироқ ем-хашакнинг баҳоси осмонга чиқиб кетди. Жун ва қоракўл тери харид нархи эса пастлигича қолмоқда.

Чиндан ҳам Омон оғанинг куюнганича бор. Аммо қўл қовуштириб ўтиргани ҳам йўқ. Елиб-югуриб, қиш ташвишини енгаяпти. Унинг нияти эрта кўкламда отаридаги совлиқларнинг ҳар юзтасидан 117 тага етказиб қўзи олишдир.

ОЗУҚАКОРЛАР ҲУЗУРИДА

Майдалаб ёғаётган қор, давлат хўжалиги марказий озуқа цехига етганимизда анча йириклашди. Бутун борлиқ қор остида мудраётган бўлсада, озуқакорларнинг қўли қўлига тегмайди.

— Кейинги икки кун ичида Абдуғани Холов ва Ҳусен Бозоров етакчилик қилаётган фермаларга 70 тоннага яқин ширали озуқа жўнатдик, — дейди хўжалик бош зоотехниги Райим Расулов.— Айниқса, айрим ориқ, касалманд қўйлар парвариши ҳар қачонгидан ҳам кучайтирилган. Олисдаги отарларга қирқилган беда пичани, сенаж ҳам етказиб бераяпмиз. Бу ўринда техника кучидан самарали фойдаланаяпмиз. Шунингдек, 4 та озуқа цехида ишни икки сменада, гуруҳ усулида ташкил этганмиз. Бундан ташқари кўчма ветеринария машиналари, яхши жиҳозланган изоляторлар ҳам қишловни намунали ўтказишга жалб этилган. Қўйларга илиқ қудуқ суви ташиб беришни йўлга қўйяпмиз. Натижада қўйларнинг касалланиши олди олинаяпти.

Ҳа, карманаликлар қишнинг ҳар бир кунини беталафот ўтказиш учун қўлдан келган ҳамма ишни қилишмоқда.

Музаффар ШАРОПОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

● *Тадбиркорлик—давр талаби*

ИМКОНИЯТ ҚИРРАЛАРИ

Косонсой туман электр тармоқлари корхонаси мутахассислари иқтисодий алоқалар издан чиқиб, ускуна ва эҳтиёт қисмлар танқис бўлиб қолган паллада етишмай турган нарсаларни ўзлари тайёрлашга қарор қилдилар.

Шу мақсадда ихтирочилик ва рационализаторлик цехи ташкил қилинди. Туман электр тармоқлари корхонаси бошлиғи М. Исломов етакчилигида С. Калонов, А. Ғаффоров ва О. Омонов каби етакчи мутахассислар ишдан чиққан трансформатор, автомат ўчиргичларни созлаш ҳамда яроқсиз эҳтиёт қисмлар ўрнига янгиларини яратиш билан шуғуллана бошладилар.

— Бундан 1,5—2 йил муқаддам трансформаторга эҳтиёж орта бошлади. Негаки, четдан келадиганлари тўхтаб, эскилари ҳам ишдан чиқа бошлаганди. Шу боис биринчи галда трансформаторлар етишмаслиги олдини олишга киришдик, — дейди Мўйинжон Исломов. — Темир-терсак сифатида ташлаб юборилган трансформаторларни нафақат ўзимизнинг туман, балки қўшни туманлардан ҳам йиғиштириб келдик. Натижада бундай эски трансформаторлардан кейинги вақтда 30 таси тайёрланди, ишга туширилди. Улардан 18 таси ҳозир ишлаб турибди. Қолганлари эса қишки мавсумда ишлатишга тахт қилиб қўйилди.

Хуллас, трансформатор муаммоси ҳал бўлди. Шуларнинг ўзидан 150 миллион сўм маблағ иқтисод қилиб қолинди.

Шаҳар ва туман шифохоналари билан келишиб, бир марта ишлатиб ташлаб юбориладиган системанинг пластмасса шланги чиқитлари йиғиштириб олинди. Улар маълум ўлчовларда кесилиб, ичига турли кучланишли мис симлар жойланди. Шу тариқа автомат ўчиргичлар учун ҳимоялагичлар ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. Бу ҳимоялагичлар барча техник талабларга жавоб бериши билан заводларда тайёрлнган шундай ускуналардан қолишмайди.

Ҳозир тармоқда бундай ҳимоялагичлардан кенг фойдаланилмоқда. Корхона жамоаси ўз кучи билан яратган янгиликлар туфайли 250 миллион сўм иқтисодий самара кўрди. Корхона қошидаги ихтирочилик ва рационализаторлик цехи фаолияти билан танишар эканмиз, кичик бир автоприцеп эътиборимизни тортди.

— Бу, кўчма лабораториямиз, эски трактор аравачасидан ўзимиз ясаганмиз, — деди катта уста М. Калонов. — Ушбу лаборатория ёрдамида ер остидан тортилган электр тармоқлари, яъни кабелнинг узилган жойини аниқлаб топишда фойдаланамиз. Илгари бирор йўналишда кабель узилган бўлса вилоят электр тармоқлари корхонасидан кўчма техника лабораториясини олиб келишга тўғри келарди. Агар у бошқа туманларда ишлаётган бўлса, 2—3 кунлаб, ҳатто ҳафталаб кутишга тўғри келарди.

Мана, энди қўлбола кўчма лаборатория ёрдамида узоғи билан 2—3 соат ичида носозлик рўй берган нуқтани топиб тузатишга шароит яратилди. Турли оворагарчиликлар ва ортиқча харажатларга чек қўйилди. Муҳими, кўчма лабораториядан ўзимизгина эмас, балки қўшни туманлардаги ҳамкасбларимиз ҳам зарурат бўлганда фойдаланишмоқда.

Ҳа, косонсойлик нурчилар танқиллик шароитида имкониятларни ишга солиб халқ хўжалиги ва аҳолининг электр энергиясига бўлган эҳтиёжини қондиришга муваффақ бўлишяпти.

А. МАДАТОВ,
Наманган вилояти.

МУНОСИБ ҲИССА

Урганч туманининг Жалолиддин Мангуберди номидаги жамоа хўжалигида ташкил этилган ўн бешта ёрдамчи тармоқдан 85 миллион сўм даромад олинди. Унинг асосий қисмига иссиқхонада сабзавот етиштириш ҳисобига эришилди. Жамоанинг ғишт заводи, терини қайта ишлаш, момиқ сочиқ тўқиш, тикувчилик ва дурадгорлик цехлари қишлоқда саноатни ривожлантиришга муносиб ҳисса қўшмоқда. Ёрдамчи тармоқлар 200 дан ортиқ кишини иш жойи билан таъминлади.

● *Юз эшитгандан бир кўрган афзал*

ЙЎЛИНИ БИЛГАН ҚОҚИЛМАС

Узун туманидаги Жума Пирназаров номли жамоа хўжалиги кўп тармоқли. Асосий экини — пахта. Ўтган йили улар 736 гектар пахта майдонида деҳқончилик қилишиб, 2200 тонна хом ашё йиғиштириб олишди. Ҳосилдорлик 30 центнерга етказилиб, режа бажарилди.

—Хўжалигимиз асосан уруғчилик пахта етиштиришга ихтисослашган, — дейди жамоа раиси Шерали Пирназаров. — Деҳқонларимизга минг раҳмат, топшириқ бажарилмагунча тиним билишмади. Агар биз белгиланган миқдордаги уруғлик пахтани йиғиштириб ололмаганимизда 300 миллион сўм зарар кўрардик. Бунинг устига ишчиларимиз анчагина ёғ, шелухадан қуруқ қолишарди. Шукрки, ундай бўлмади. Бугун халқимизнинг юзи ёруғ.

Шунингдек, хўжаликда ғалла, шоли ҳамда бошқа шунга ўхшаш экинлар майдонини кенгайтиришга катта эътибор беряпмиз. 1993 йилда 233 тонна дон, 54 тонна шоли арзон нархларда аҳолига бўлиб берилди. Бу йил ҳам 30 гектар майдонда ғалла ўстирилади. Айни кунларда эса хўжаликда яшовчиларнинг нон маҳсулотларига бўлган эҳтиёжини шу ернинг ўзида қондириш чоралари хусусида бош қотирилмоқда.

Пахта сингари қишлоқ хўжалигининг бошқа соҳаларида ҳам ижобий силжишлар бор. Гапимиз қуруқ бўлмаслиги учун ўтган йили 140 тонна картошка, 500 тонна сабзавот, 75 тонна мева, 125 тонна гўшт, 70 тонна сут ва 2300 килограмм жун қабул пунктларига топширилганлигини айтиб ўтиш лозим.

Одамлар бошини қовуштириб, бир мақсадга йўналтиришда хўжалик раҳбари аввало, Халқ демократик партияси аъзоларига суяниб иш юритаётганлиги туфайли ютуқлар салмоқли бўлиб боряпти. Хўжалик партия ташкилотининг маъмурият билан ҳамкорликда олиб бораётган ишлари эътиборга лойиқ. Айниқса, аҳолининг ижтимоий ҳимояга муҳтож тоифаларига ғамхўрлик қилиш, ногиронларга меҳр-оқибат кўрсатишда бу сиёсий ташкилотнинг роли катта бўляпти. Яқинда 30 нафар ногирон ҳолидан хабар олиниб уларнинг ҳар бирига 5 минг сўмдан пул тарқатилди.

Хонадонлар тўла ичимлик суви билан таъминланган. Газлаштириш ишлари жадал бошлаб юборилган.

Бир неча йил илгари хўжалик аъзолари Югославиядан 208 та қуён олиб келишган эди. У ердан Дрогевич деган мутахассис таклиф этилиб, зотдор қуёнларни кўпайтириш ниятида ферма очилди. Тўғриси, дастлаб ишлар юришмади. Қуёнлар нобуд бўла бошлади. Шундан сўнг Дрогевич ҳам ҳеч кимга билдирмасдан ўзи ҳам «қуён» бўлди.

— Билмадим, иқлимимиз ёқмадими, ҳар қалай харажату меҳнатларимиз зое кетди, — дея изоҳ беради ХДП аъзоси, раис муовини Зиёдулла Турдиев. — Лекин бу ишни шундай ташлаб кетгимиз келмади. Ниятимиз холис экан, кўпайтиришга эришдик. Ҳозир фермамизда уч мингга яқин қуён боқилаётир. Келажакда улар сони 10 мингтага етказилади. Гўштини сотиб, ўзимизда қуён терисидан телпак тикадиган корхона очмоқчимиз. Қолаверса, четга ҳам сотиб валюта ишлаш мақсадимиз бор.

Минг марта эшитгандан, бир марта кўрган яхши, деган нақлга амал қилиб, мазкур фермага бордик. Ҳар бир қуён алоҳида жойда боқилаётир. Териси сифатли. Узун туманида тайёрланган бундай қимматбаҳо буюмлар ҳадемай жаҳон бозорига чиқади ва ўз харидорларини топишига ишонамиз. Истиқлол ана шундай эмин-эркин меҳнат қилишга, изланишга йўл очдики, яқин йилларда у самарасини бериши аниқ. Фикримизнинг давоми сифатида 3 гектар жойда балиқчилик хўжалиги ташкил этилганлигини таъкидлаб ўтиш лозим. Бу ҳам узоқни кўзлаб қилинаётган хайрли тадбирлардан бири.

Хўжалик чорваси хусусида икки оғиз сўз. Бу ерда моллар туёқ сонини кўпайтириб маҳсулдорлигини ошириш бош вазифа қилиб қўйилган. Айни кунларда хўжалик фермаларида минг бошга яқин қорамол ва тўрт минг бош қўй-эчки боқиляпти. 200 бош қорамол эса Муҳиддин Насриддинов бошлиқ фермерларга хусусийлаштириб берилди. Мақсад — жамоа аъзоларини арзон гўшт билан таъминлашдир.

— Йил якуни бўйича 700 миллион сўм фойда кўришни мўлжаллаяпмиз, — дейди суҳбатимиз сўнгида Шерали Пирназаров. — Барча ишларимизни йўлга қўйиб олсак, ошиғимиз олчи бўлади. Ишонаверинг. Энди ҳаммаси ўзимизга боғлиқ.

Замон ҳар бир кишидан оқилона иш юритишни, фойда қаердан келишини ўйлаб, тадбиркорлик кўрсатишини тақозо этяпти. Шу маънода Узун туманидаги Жума Пирназаров номли жамоа хўжалик аъзоларининг деҳқончилик, чорвачилик ва бошқа тармоқларга янгича муносабатда бўлиб меҳнат қилишаётгани эртанги кунга умид уйғотади.

Равшан ШОДИЕВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

Риштон азалдан жаннатмакон ўлка. Унинг пурвиқор тоғларию болга тўла боғларининг таърифига тил ожиз. Бу ерда бир бўлган киши яна келсам,деб орзу қилади. Айниқса, одамларини айтмайсизми. Қувноқ, хушчақчақ, ҳалол, меҳнаткаш. Боғлар болини тошираётганлар ҳам, Риштон довруғини ошираётганлар ҳам улар.

Уларнинг ақл заковати, маҳорати туфайли туманда барча соҳалар гуркираб ривожланмоқда. Айниқса, кўлигул Риштон усталари ишлаган сопол идишлар жилоласини кўрганлар лол қолади. Юксак маҳорат намунаси сифатида яратилган лаган, коса, пиёла, кўза ва гулдонлар не-не мамлакатлардаги халқаро ярмаркаларда намойиш этилиб, кўпчиликни ҳайратга солган. Хонадонларимизни безаб, турмушимизга файз киритмоқда.

Риштондаги сополсозлик заводи жумҳуриятимиздаги турдош корхоналар ичида етакчилардан бири ҳисобланади. Бу ерда тайёрланган маҳсулотлар харидорлиги билан ажралиб туради. Уларни ҳатто чет элликлар ҳам кўплаб сотиб олишмоқда. Хорижликларга эса фақат нозик дид билан ишланган юксак сифатли буюмлар зарур. Шунинг учун ҳам завод жамоаси доимо изланишда.

СУРАТДА: заводнинг 3-цех кулоллари О. Элибоев ва Г. Обидовлар маҳсулот қандай қилса яна ҳам чиройли бўлиши хусусида суҳбатлашмоқда.

Г. КАЗЕННОВ олган сурат.

• Соғлиғингиз—ўз қўлингизда

«ДУК-ДУК» УРАР МИТТИ ПАҲЛАВОН

Юракда оғриқ қадам-бақадам кучайиб борарди. Эллик метрча юради, тўхтайди. «Нафас олиш оғирлашяпти!». Эллик метрча юради, яна тўхтайди «Кеча нитроглицериндан неча марта қабул қилган эди? Иккитамиди, йўқ, кўпроқ».

Юришга бошқа куч-мадори қолмаганди. У тўхтади. «Стенокардия!.. Аввалларн у ҳақда гапиришса, куларди... Энди-чи? Кеча шифокор сенга нима деди? Муолажанинг барча терапия усуллари ҳавога учиб кетди. Налож, ҳаёт билан хайрлашув яқин қолган кўринади! Уни қандай деб аташарди? Инфаркт эмасмиди... Сен ҳали яшайсан дейишса, ҳаммасига, ҳатто жарроҳлик тиғи остига ётишга ҳам рози бўларди. Ҳарқалай таваккал қилиш керак. Сен-ку, розисан-а, ҳакимлар-чи? Улар нима дейишаркан? Ахир, ёш ҳам бир жойга бориб қолган бўлса!..».

Биз уни бир йилдан кейин учратиб қолдик.

— Отахон, юрак қалай?

— Михдай, шикоятга ўрин йўқ, — деб жавоб берди кулимсираб.

Юрак! У бир гўшт парчаси. Бўй-басти билан ўз соҳибининг муштига ўхшаб кетади. У она қорнидаёқ ишга тушган, «дук-дук» уриб, янги ҳаётдан, дарак берган. Балоғатга етган кишида ҳар бир «дук-дук»да, яъни, юракнинг қисқаришида систолаз олтмиш-саксон грамм қон томирларга, бинобарин, бутун баданга равона бўлади. Натижада бадан озуқали тоза қон билан суғорилади. Саккиз соатда юракнинг баданга ҳайдаган қон ҳажми икки минг тўрт юз литрни ташкил этади. Бу куч етмиш беш килограмм оғирликдаги юкни йигирма бешинчи қаватга кўтариш билан баробар: Шу йўла «митти паҳлавон» кеча-ю кундуз эллик, юз, бир юз эллик йил ва ундан ортиқ вақт «дук-дук» ураверади. Чарчашни билмайди.

Узоқ умр кўришда аслида юрак томирларининг бақувватлиги муҳим роль ўйнайди. Венгриялик эр-хотин — Джон 172 йил, Сара эса 164 йил умр кўришган. Танзаниялик Самсон Шакарагара 125 ёшида уйланиб, уч фарзанд кўрган. Унинг отаси 123 ёшида вафот этган. У ўттиз тўққиз хотинидан икки юз тўққиз нафар фарзанд кўрган. Жазоирлик Белқосим Бумре бир юз қирқ йил, отаси эса бир юз эллик йил яшаган. Диёримизда ҳам юрагидан шикоят қилиб, бирор марта шифокор ҳузурида бўлмаган кексалар анчагина.

Кўриниб турибдики, узоқ умр кўрган ва сирли оилавий турмуш маълум ҳаётий режа, қолаверса, соғлом, ҳануз ёш юракдан дарак бериб турибди. Тетик кексаларнинг юрак томирлари текшириб кўрилганда қарилик аломатлари топилмаган.

Бу хил юрак билан бирор дардга учраган одам чўчимаса ҳам бўлади. Ибора ли қилиб айтганда, «митти паҳлавон» барибир, аравани тортиб олиб чиқиб кетади.

Айтгандек, юрак дам олмайдими?

Дам олади, дейишади шифокорлар. Бу вақт ҳар бир «дук-дук»нинг ўртаси (дистола)да содир бўлиб, бу жараён унинг қон тўплаши вақтига, яъни кенгайишига тўғри келади, атиги нол-у ўндан тўрт секундни ташкил этади. Юрак дам олиш чоғида ҳам яна бир муҳим физиологик ишни бажарар экан — қон йиғиб оларкан. «Бекор ўтирма, бекор ишла» нақли, эҳтимол шундан келиб чиққан бўлса ажабмас!

Баданга қон ҳайдаш учун юракнинг қисқаришига ноль уч секунд вақт кетади. Шу йўла бир кеча-ю кундузда юрак тахминан саккиз соат фаол ишлайди.

Одатда юрак кўкракнинг чап томонига жойлашган бўлади. Шундай одамлар ҳам учрайдики (юз ёки эллик минг кишидан бири) юраги ўнг томонига жойлашган бўлади. Юракнинг бу туғма ҳолати ҳаёт учун мутлақо хавфсиздир. Кўпинча бундай кишилар уни ўзи сезмас экан. Буни умумий тиббий кўрикдан ўтганда, рентгенда — кўкрак қафасини текширишда чоғида аниқлаш мумкин. 1926 йилда прагалик бир аёл фарзанд кўради. Боланинг юраги кўкрагида жойлашган экан. Юракларнинг бири одатдагича чап томонда, иккинчиси ўнг томонда, иккала юрак ҳажми жиҳатидан нормал юракдан кичикроқ бўлиб, бу вазифасини бемалол бажарган.

Бундан тўрт юз йил муқаддам Андрей Везалий бир ўликнинг кўкрагини ёрди. У юракнинг уриб турганини кўрган. Демак, у тирик кишини «сўйиб» қўйган. Олим хулоса чиқариб:

— Бошқа аъзолар ишдан чиқса ҳам юрак ўзидан-ўзи ишлаш қобилиятига эга экан, — деган.

Инглиз биологи Бель юрагини хоҳлаган пайтда секинлаштира билган. Физиолог Чермак юрагининг уришини бир қадар ҳам тўхтата, ҳам секинлата олган. Инглиз полковниги Таусенд юрагининг уришини узоқ муддатгача тўхтатиб қўяр экан. Шунда у ўзидан кетар, муздай қотиб, бадани совиб қоларкан. Бундай ҳолат бир неча соат давом этгандан сўнг у яна ўз аслига қайтар экан. Кунлардан бир кун шу тариқа тажриба кўрсатиб. кечқурун иттифоқо оламдан кўз юмган. Ҳазил, ҳазилнинг таги зил, деб шуни айтсалар керак.

Содиқ, вафодор «митти паҳлавон»нинг жиддий дардга чалиниши кимни ташвишга солмайди, дейсиз. Илгари катта ёшли кишиларга мансуб бўлган инфаркт (юрак мушагининг емирилиши) эндиликда ёшларда ҳам тез-тез учрамоқда.

Хўш, юрак ва томирларда қандай дард учрайди? Юрак мушакларини қон билан таъминловчи тож-коранлар томирнинг қисилиши туфайли бир-бирига ўхшаган икки хил дард юзага келади. Икковида ҳам юрак мушаклари қонсизланиб (ишемия) қолади. Қисқа, бир дамли оғриқ билан ўтиб кетган хуруж-стенокардия, деб аталади. Юрак мушагининг қонсизланиши (ишемия) давом этаверса, унинг қаеридадир емирилиши пайдо бўлади. Бу оғир аҳволни инфаркт, деб аталади. Стенокардия туппа-тузук юрган кишини бирдан «оҳ» дея юрагини чангаллаб қолиши мумкин. Юракка гўё игна ёки бигиз санчилгандек бўлади. Оғриқ чап кўкракдан елка, бўйин, чап қўлга ҳам сезилиши мумкин. Бу ҳолат бир зумда ўтиб кетади. Инфарктда эса оғриқ давом этаверади. Оғриқ юракдагина эмас, қоринда ёки орқада — курак орқасида ҳам сезилади. Беморнинг аҳволига кўнгил айнаш, қайт қилиш каби ҳолатлар қўшилади.

Шуни мамнуният билан қайд этиш керакки, мустақил диёримизнинг барча катта-ю кичик тиббиёт масканларида инфарктга қарши муолажа қилина бошланди. Оғриқни йўқотиш, юракка «сунъий юрак» билан кўмаклашиш, сунъий ҳаво бериб туриш, юрак мушагини дори-дармон билан бир маромда ушлаб туриш — беморни тўшаги олдида, уйда, кўчада, транспортда ҳам кўрсатилаверади.

Тошкентда илк бор телефон орқали электрокардиограмма қабул қилиш шундай бир вазиятда юз берган эди. Ярим кечаси Зангиота туманидаги шифохонага оғир аҳволда бир бемор келтирилади. У қаттиқ қорин оғриғидан, қайт қилишдан шикоят қилади. Навбатчи ҳаким «Заҳарланганмикан — ўйлайди у. — Ошқозонини ювиш керакмикин? Йўқ, заҳарланиш билан юрак қон-томир касаллиги ўртасида қандайдир ўхшашлик бор. Ташхизни фақат электрокардиограмма ёрдамида аниқлаш мумкин». Бироқ, шу кеча шифо масканида кардиолог-мутахассис йўқ эди. Навбатчи врач «Тез ёрдам» телефони рақамини теради. Унга пойтахтдаги кардиология марказидан жавоб беришади. Орадан бир неча дақиқа ўтар-ўтмас беморнинг электрокардиограммаси қабул қилина бошлайди. Энди ташҳис аниқ эди. Бемор инфаркт миокард дардига чалинган экан.

Инфарктда, умуман, юрак-томир касалликларида асабнинг «хизмати» беқиёс. Бош мияда содир бўладиган ҳар қандай жараён асаб орқали юракда ўз аксини топади. Юракни ёки томирни синчиклаб текширган шифокор буни дарров пайқайди.

Ибн Сино томирни ушлаб кўриб, ошиқ дардини билган экан. Ҳатто қаллиқ бўлмишнинг ким эканлигини ҳам айтиб берган. Вольф Мессинг ва бошқа руҳшунослар ҳам томир кўриб, дилингизда қандай дард, фикр бор, айтиб беришган. Бу жиҳатдан юрак ва томир киши танасининг, ҳатто руҳий ҳолатининг кўзгуси ҳамдир.

Бундан бир неча йил муқаддам Сухумининг тиббиёт-биология станциясида ажабтовур тажриба ўтказилган. Эркак маймунларнинг кўзи олдида уларнинг «умр йўлдошлари»ни бошқа эркак маймунлар хонасига ўтказишган. Буни кўрган бир эркак маймун қаттиқ асабийлашган, қон босими ошиб, инфаркт миокардга чалинган.

Жаҳолат, ғам-ташвиш, куйиб-пишиш, тамаки ва спиртли ичимлик, уйқусизлик, чарчашлик, шовқин-сурон, вақтида дам олмаслик кишини асабий қилиб, муқаррар юрак неврозига дучор қилади. Оғирлик, вазминлик билан иш кўрилса, муомала, муносабат яхши бўлса, неврозда қутулиб кетиш оппа-осон. Акс ҳолда невроз стенокардия, ҳатто инфарктга ҳам олиб бориши мумкин.

Юракни нозик, мўрт қилиб қўядиган дардлардан бири — бод! У «бўғинларни ялайди, юракни тишлайди» дейдилар. «Юракни тишлайди» degани порок, яъни нуқсонли қилиб қўйди, деган маънони англатади.

Юрак порогидан сақланиш аввало бод, ангина (тонзилит), умуман, бошқа юқумли ёки сурункали касалликлар (гайморит, фронтит)дан фориғ бўлиш демакдир. Чунки, бу хасталикларда юракнинг кушандаси стрептококлар («А» туркуми) авж олган бўларкан. Бунда тананинг куч-қувватини, чидамлилиги ва турғунлигини ошириш катта аҳамиятга эга.

Олтмишинчи йилда профессор Е. Н. Мешалкин Тошкентда ўн кун чамаси бўлиб ,ўн беш кишининг юрагини операция қилган. Буларда ўзбек жарроҳларидан К. Тагиров, В. Воҳидов, С. Азизхўжаев, Э. Ходиевлар иштирок этганлар. Эндиликда моҳир ўзбек жарроҳи Восит Воҳидов ва унинг қўли енгил шогирдлари юрак операциясини касб қилиб олдилар.

...Операция хонаси. Беморга наркоз берилди. Ҳозир клиника анестезиологининг бир минут бўш вақти бор. «Бу ерда, — кўрсатади у, — мия биотокларини текширамиз. Мана, бу ерда эса нафас олишни бошқарамиз. Бу ерда сунъий қон айланиш аппарати. Исталган вақтда ишга туширишга шай қилиб қўйилган. Ана у ерда томирлардаги артериал босим ўлчанади».

Прибор экранида бир-бирига параллел икки ёрқин қизилранг нуқта тез-тез ўтиб турибди. Бу нуқталар баландга, пастга... лип-лип сакрайди. Бутун операция давомида тўхтовсиз электрокардиографик назорат олиб борилаяпти. Профессор операция столи атрофида куйманади. Бу ерда унинг ассистентлари ишлашяпти.

— Скалпель!.. Қисқич! Яна қисқич!..

Жарроҳнинг ҳар бир ҳаракати ниҳоятда аниқ ва чаққон. Баъзан унинг вазифасини электрон тиғ ўтаб турибди.

Операциянинг асосий қисми бошланди. Энди уни профессорнинг ўзи давом эттиряпти. Юрак очиб олинди. Ана, инсон танасининг «митти паҳлавони» — юрак «гуп-гуп» уриб турибди.

— Электрокардиограмма қандай?

— Ҳозирча ўзгариш йўқ!

Бир неча дақиқадан сўнг профессор стол олдидаги ўрнини ассистентларга бўшатиб берди. Бемор ҳаёти учун олиб борилган дастлабки «жанг» муваффақиятли тугаган эди. Энди ҳаёт учун иккинчи «жанг»да ҳам енгиб чиқиш лозим! Беморни оёққа турғазиш керак.

«Одам ҳамма нарсани бошидан ўтказган, лекин ўлиб кўрмаган», — дейдилар. Биз йўқ, одам ўлиб ҳам кўрган, демоқчимиз. Профессор А. А. Кулябко ўлганига йигирма тўрт соат бўлган мурданинг юрагини олиб, унинг томирларига махсус суюқлик (рингерлакк)ни юбориб туради. Ажабо, юрак типирчилаб, ишга тушиб кетади. Тарихда биринчи марта бемор Филлип Блайберг (уни К. Бернард операция қилган эди) шишада ўзининг спиртланган юрагини кўриб (унга автомобиль ҳалокатида дунёдан кўз юмган тўқувчи қизнинг юраги кўчириб ўтказилган эди): «Жуда ҳам ажойиб-ку!» деб қичқириб юборган эди. Юрак асл нарса! Уни тирилтириш учун астойдил ва оқилона киришилса, меҳнат зое кетмайди.

Дарвоқе, юрак ва томирларнинг соғ ҳамда чидамли бўлиши киши учун катта бахт. Модомики, шундай экан, юрак ва юрак томирлари, уларнинг ҳолати ва фаолияти ҳаммани қизиқтиради. Сиз ҳам баъзан: «Менинг юрагим соғмикан?» деб ўйлайсиз. Ҳотиржам бўлган чоғингизда соғ юрак ўз-ўзидан тез-тез уриб кетмайди, яъни юрагингизни сезмайсиз. Санчмайди, оғримайди ҳам. Жисмоний ҳаракат қилсангиз, рангингиз оқариб, ҳарсиллаб, бўшашиб кетмайсиз.

Ангина ва бод билан оғримаган бўлсангиз тағин ҳам яхши. Тишларингизда кавак лар йўқми? Кечқурунлари оёқларингиз шишмайдими? Қовоқлар бўртмайдими? Вазнингиз оғир эмасми? Ундай бўлса жуда соз. Демак, юрагингиз соппа-соғ.

Биз «дук-дук» уриб турган митти паҳлавон — юрак ҳақидаги ҳикоямизни академик Владимир Васильевич Кованович ушбу сўзлари билан якунлаймиз.

«Юрак! Унинг ҳақида газеталарда ёзадилар. Анжуманларда гапирадилар. Мен касбим шифокор бўлганлиги ва уни тинимсиз кузатганим сабабли илҳом манбаи ва давлат қонунлари объекти эканлиги хусусида ўйлайман. Биламан: юрак томирларга қонни ҳайдаб туриш учунгина уриб қолмай, бу билан бирга қайғу-аламдан ўзингни тийиш учун, хурсандчиликдан ўзингга сиғмаслигинг учун ҳам уриб туради. Бинобарин, бир умрга яшашни истаган кишининг юраги нотобликдан тўхтаб қолади, «мусаффо» ўйларингнинг ҳаммаси сўнади ва ҳеч қачон худога сиғинмаган кишилар ҳам жарроҳни ҳассасини дўқиллатиб келган ўлимга қарши журъат этишга, жасорат кўрсатишга даъват этадилар».

Миршароф МУҲСИМОВ.

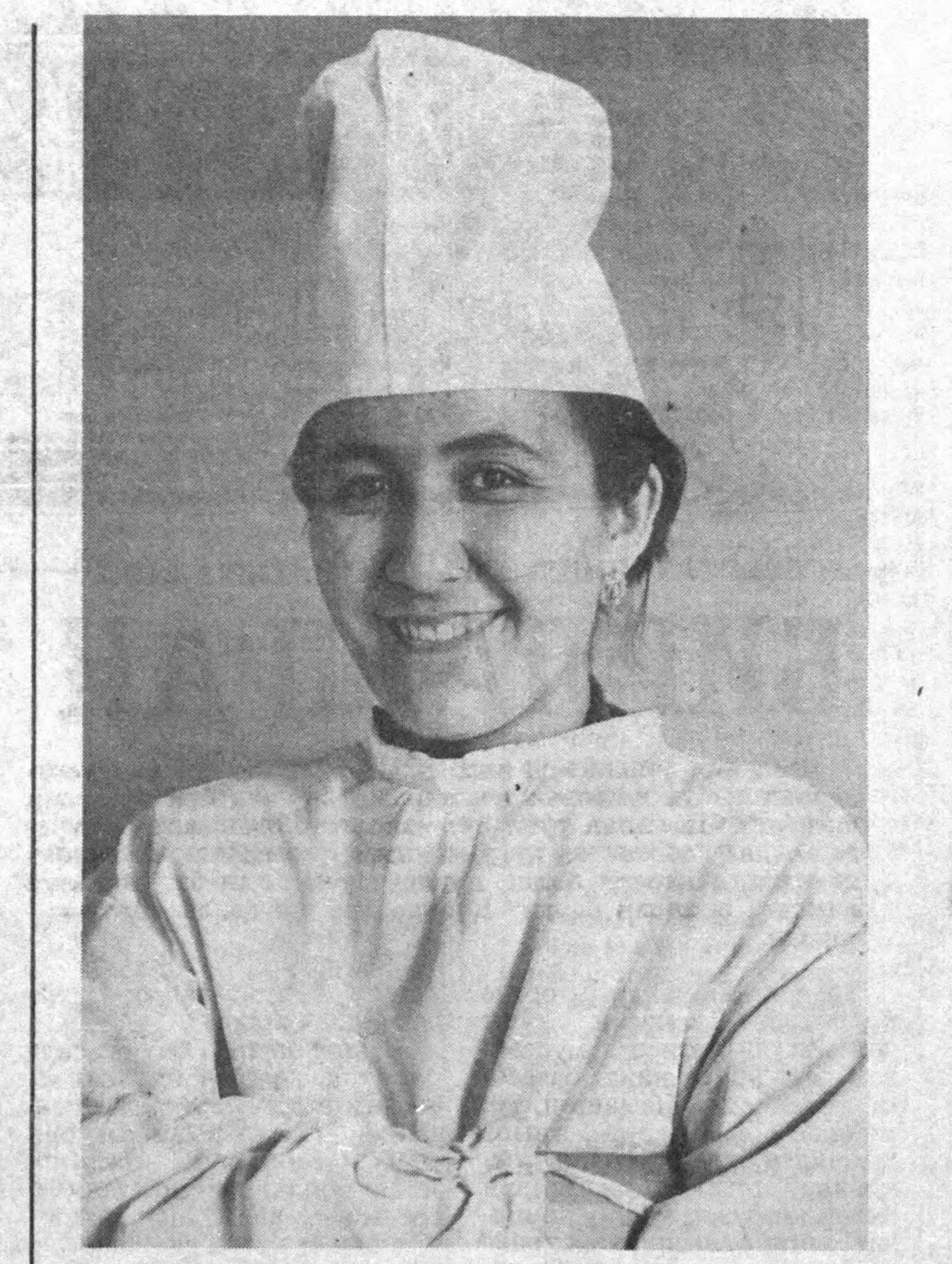

Тошкент вилояти Янгийўл тумани «Гулбаҳор» посёлкасидаги марказий поликлиника шифокори Ш. Сулаймонова даволанганлар уни «кўли енгил жарроҳ» дейишади. У ҳамиша одамлар дардини аритиш, уларга малҳам бўлиш ниятида юради. Ҳозирги кунда Ш. Сулаймонова ўз ҳамкасблари билан айрим операцияларни тўғридан-тўғри поликлиниканинг ўзида амалга оширяпти. Бу эса мазкур саломатлик кошонасининг замонавий тиббиёт асбоб-ускуналари билан яхши таъминланганининг боисидир.

●

Сирдарё вилояти туманидаги «Деҳқонобод» колхозида янги қишлоқ тиббиёт амбулаторияси очилди. Унда стоматолог, терапевт, хирург, мулажа, аёллар консультацияси хоналари билан бирга махсус «тез ёрдам» лабораторияси хонаси ҳам мавжуд. Буларнинг бари давлатимизнинг халқ саломатлиги йўлида қилаётган ғамхўрлиги намунасидир.

СУРАТЛАРДА: (юқорида) шифокор-жарроҳ Ш. Сулаймонова. Пастдаги суратда янги амбулаториянинг кўриниши тасвирланган.

М .БОЛТАБОЕВ олган суратлар.

СУРАТЛАРДА: йиғилишдан лавҳалар.

САРҲИСОБ

Инсон табиати жуда қизиқ. Хизмат тақозосига кўра турли ташвишлар, юмушлар билан оворан сарсон бўладию, вақт ўтганини сезмайди. Қарабсизки, йил охирлаб қилинган ишларни чамалаб кўриш, улар юзасидан ҳисобот бериш, «ғалвирни сувдан кўтарадиган» пайт ҳам келади...

Тошкент II Давлат тиббиёт институтида икки кун давомида илмий ишлар бўйича йиллик якуний ҳисобот конференцияси бўлиб ўтди. Унда қатнашган институт илмий жамоаси ўтиб бораётган 1993 йилда амалга оширилган илмий ишларнинг энг муҳимлари ҳақида маърузалар тингладилар.

— Институтимиз янги ташкил этилганига қарамай — дейди мазкур билим масканн ректори, тиббиёт фанлари доктори, профессор Ҳамид Ёқубович Каримов, — унда бугунги кунда бақувват илмий жамоа бирлашган. Юзга яқин профессорлар талабалар, аспирантларга таълим бериш билан бирга тиббиётнинг қатор муаммоли масалаларини ҳал этишда ҳам фаол қатнашмоқдалар. Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, институтимиз Америка Қўшма Штатлари тиббиёт ходимлари билан ҳамкорлик алоқаларини ўрнатган. Борди-келдимиз ҳам бор. Космик алоқа йўллари орқали улар билан истаган пайтда мулоқотда бўлиш имкониятига эгамиз. Муҳими, шу йўл билан шерикларимизнинг кутубхоналаридан Тошкентда туриб бемалол фойдаланамиз. Қолаверса, америкаликлар билан ўрта тиббиёт ходимлари тайёрлаш сифатини яхшилаш бўйича шартномамиз ҳам бор. Бундан ташқари институтимиз ходимларининг АҚШга бориб, малака оширишлари учун барча харажатларни америкалик шерикларимиз ўз зиммасига олган.

Маълум бўлишича, АҚШ тиббиёт ходимлари мамлакатимиздаги қатор тиббиёт муассасалари, институтлари билан танишгач, шерикчилик учун айнан шу Тошкент II Давлат тиббиёт институтини танлашибди. Бу бежиз эмас, албатта. Сабаби, институтда илмий ишлар олиб бориш учун яхши шарт-шароит яратилган, янги асбоб-ускуналар, тиббий жиҳозлар ўрнатилган. Айниқса, ёш олимлар, аспирантларга алоҳида эътибор берилади. Профессор-ўқитувчилар ва илмий ходимлар Халқаро конкурсларда муваффақиятли иштирок этмоқдалар. Жумладан, Ф. Гариб, З. Ҳакимов, Н. Гурарий ва Э. Каценовичларнинг ишламалари амалий изланишлар билан шуғулланувчи олимларни қўллаб-қувватловчи «Сорос» илмий жамғармасининг Халқаро конкурсида Олий мукофот— Гран при совринига сазовор бўлди.

— Бу йил ҳамма олий ўқув юртларида бўлгани каби бизнинг институтда ҳам кириш имтиҳонлари тест усулида олинди, — дейди институт проректори Ўрол Абилов. — Буни қарангки, сараланган студентларнинг билими ҳам, лаёқати ҳам шундоқ сезиляпти. Институтда ҳозирги кунда ўқиш-ўқитиш ишлари тест усулида олиб бориляпти. Махсус компьютер синфхоналари ташкил қилганмиз. Талабаларимиз имтиҳонларни шундай хоналарда компьютерга «топширишади».

Умида РАҲМАТОВА.

• Хотира

ВОЛИДАНИНГ ТАСКИНИ

Турдитош ая табассум билан узоқ-узоқларга нигоҳ ташлаб турган Гулбаҳорнинг суратига меҳр билан термулиб қолди. Аянинг назарида Гулбаҳори ўлмагандек, ташқаридан ҳали замон жилмайиб кириб келадигандек туюлади. Эҳ, ая қизининг суратини бағрига босганича йиғлаб юборади...

...Ўшанда Гулбаҳор 13 баҳорни қаршилаганди. Интернат-мактабни битирганлик ҳақидаги гувоҳномани қўлига олган қизалоқ Турдитош аянинг кўксига бошини қўйиб:

— Ойижон, мен бир суратни кўрсатайми? — дея чўнтагидан «Саодат» журналида чоп этилган Қизлархон Дўстмуҳамедованинг суратини чиқарди.

Буни қаранг, ойижон, Мен ҳам шу кишидек раққоса бўлишни, санъатимни томошабинлар кўришини жуда-жуда орзу қиламан. Ойижон, раққосалар тайёрлаш билим юртига борсам рухсат берасизми?

Турдитош ая қизалоқ қўлидаги суратга қараб қизини ана шу раққосага ўхшатди, келажакда у каби элга танилишини тасаввур қилди. Турдитош ая қизининг рақсларини мактаб саҳнасида бир неча бор кузатиб ич-ичидан қувонганди. Айниқса, ўқитувчиларнинг ёш бўлса ҳам Гулбаҳорнинг ажойиб таланти бор-да, дея олқишлаганларида аянинг икки юзида беҳосдан табассум пайдо бўларди. Ахир унинг қизи томошабинлар олқишига, айниқса, мураббийлари таҳсинига сазовор бўла бошлаган эди-да. Хуллас, она унинг ўқишига оқ йўл тилади.

Гулбаҳор Йўлдошева 1978 йили Тошкентдаги ўзбек хореография билим юртига ўқишга кирди. Санъатга сидқидилдан меҳр қўйган Гулбаҳор ушбу даргоҳда Зуҳра Турсунова, Жамила Исмоилова, Қундуз Миркаримова сингари устозларидан миллий рақс сирларини ўрганди.

— Истеъдодинг чакки эмас, қизим, — деди Қундуз опа бир куни Гулбаҳорни ёнига чорлаб. — Саҳна сеники ва сен кабиларники.

Гулбаҳор билим юртини тугатиб Муқимий номли мусиқали драма театрига ишга келди.

Турдитош ая таниқли санъаткорлар билан учрашаман, қизим ҳақида уларнинг оғзидан илиқ ва самимий сўзлар эшитаман деб сира ўйламаганди. Чунки Гулбаҳор Тошкентдан анча олисда, Каттақўрғонда ўсди. Қолаверса, унинг санъат аҳли орасида қариндош-уруғлари ҳам бўлмаган. Буни қарангки, аянинг севимли қизалоғи санъаткорлар олқишига сазовор бўлди. Она учун бундан ҳам катта бахт борми?!

Ўзбекистон телерадиосининг дуторчи қизлар дастаси бадиий раҳбари Ғанижон Тошматов Гулбаҳорни ўз жамоасига таклиф этди. У бу ерда рақснинг нозик сирларини ўрганди. Гулбаҳор томонидан ижро этилган «Тановар», «Муножот», «Дилхирож» каби рақслар кўпчиликка манзур бўлди.

Аммо... Тақдири азал деганлари ҳақ экан. Гулбаҳор санъат гулшанида айни яшнаган чоғида оғир дардга чалинди. Касаллик уни тўшакка михлади. Қалбида эса мусиқа янграрди...

Гулбаҳорнинг сеҳрли рақслари ҳамон томошабинлар кўз ўнгидан кетмайди. Турдитош ая қизи ҳақида илиқ сўзларни эшитганда яраланган қалби малҳам топгандай бўлади. Суратга тикилади. Энди узоқ вақт ундан кўзини узмайди. Унинг оналик қалби нуридийдасига мудом — «Сен ҳаётсан, қизим, ҳаётсан» — дейди. Ҳарқалай таскини — қизалоғи ижро этган ўша жозибадор рақслар...

Асқар ЖАЛИЛОВ.

• Ҳар кимки ёмон бўлса, жазо топқусидир!

ТЕЗКОР ТАДБИР НАТИЖАСИ

Элимиз тинчлиги, фуқароларимиз хотиржамлиги ҳамда юртимизда барқарорликни таъминлашдек масъулиятли вазифани адо этаётган ички ишлар ходимлари жиноятчиликка, айниқса, унинг уюшган кўринишларига қарши курашни фаол давом эттирмоқдалар. Ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, жиноятчиликка қарши курашни янада кучайтириш мақсадида республика Ички ишлар вазирлиги томонидан бир қатор тезкор тадбирлар ишлаб чиқилди. Улар Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, шаҳар ҳамда туманлардаги ички ишлар идоралари ходимлари томонидан изчиллик билан амалга оширилмоқда.

Мазкур тадбирларнинг самараси — содир этилган жиноятларни ички ишлар ходимлари томонидан фош этиш сезиларли даражада ортди. Шу билан бирга, оғир жиноятлар, вояга етмаган ўсмирлар томонидан содир этилаётган жиноятлар бирмунча камайди. Қасддан танга шикаст етказиш, давлат ва жамоат мулкини ҳамда фуқаролар шахсий мулкини ўғирлаш ўтган йилга нисбатан анча кам қайд этилди.

Дарвоқе, ушбу тезкор тадбирларни амалга ошириш пайтида, валюта сотиш, алмаштириш қоидаларини бузганлик бўйича 23 та ҳолат аниқланди. Бунинг учун 23 шахс жавобгарликка тортилди. Улардан жами 270 АҚШ доллари, 1,5 миллион сўмга яқин Россия рублари, 4,5 миллион сўм-купон ва 1 миллион 270 минг Қозоғистон тенгеси олинди. Мустақил давлатлар валюталарини алмаштириш қоидаларини бузган бундай кимсалардан суриштирув ишлари олиб борилмоқда.

Чунончи, Самарқанд шаҳри Мустақиллик кўчасида жойлашган савдо расталари ёнида шу шаҳарда яшовчи О. В. 100 АҚШ долларини 540 минг сўм-купонга сотаётганда ушланди. Бу қонунбузарлик ҳолати юзасидан суриштирув ишлари бошлаб юборилди. Шунингдек, Қўқон шаҳрида яшовчи, ҳеч қаерда ишламайдиган Б. М. 100 АҚШ долларини 600 минг сўм-купонга «пуллаган» пайтда қўлга тушди. Синчиклаб текширилганда унинг ёнидан 120 АҚШ доллари топилди. Натижада ушбу ҳолат бўйича ҳам тергов ишлари олиб бориляпти.

Тошкент шаҳар ички ишлар Бош бошқармаси ходимлари томонидан белгиланган режага кўра «Тонг» тезкор тадбирини ўтказиш пайтида суд ва терговдан қочиб юрган 31 жиноятчи ушланиб, бедарак йўқолганлардан 9 киши топилди. Уларнинг барчаси оиласи бағрига қайтди.

«Касални даволашдан кўра, олдини олган маъқул» деганларидек, республика Ички ишлар вазирлиги томонидан жиноятларнинг олдини олиш мақсадида ўтказилаётган тадбирнинг бир кунлик натижасига назар солсак, содир этилиши мумкин бўлган кўплаб жиноятларга ўз вақтида тўсиқ қўйилганининг гувоҳи бўламиз. Масалан, ўша бир кунлик маълумотга кўра республикамиз кўчаларида ичкиликдан маст-аласт бўлиб юрган 290 киши, кайф ҳолатда машина рулига ўтирган 50 ҳайдовчи ушланди. Ваҳолонки, шунча киши жиноят содир этиши ёки автоҳалокатга учраши мумкин эди.

Зотан, ички ишлар ходимларининг қатъий саъй-ҳаракатлари билан амалга оширилаётган, эътироф этишга арзигулик ишларини батафсил қайд этиб ўтишга имконимиз йўқ. Бироқ мана шу далиллар ҳам уларнинг дадиллик билан ишлаётганидан далолат бериб турибди.

Фарҳод КАРИМОВ,
ИИВ ходими, милиция капитани.

• Алишер Навоий номидаги Республика Давлат мукофотига номзодлар

ҚАТАҒОН ЙИЛЛАР ҲАҚИҚАТИ

Олтмишинчи йилларнинг охирида сайёҳлик завқи мени Энасой бўйлаб сафарга етаклади. «Тошкент — Красноярск» йўналиши бўйича поездда бир неча кун юргач, Энасой бўйига чиқиб олдик. Сўнг теплоходда Энасой, Трахон, Игарка, Хонтайка сингари қишлоқ ва шаҳарчалар ёнидан ўтиб Дудинкага етиб бордик. Дудинка теплоходдаги сафарнинг сўнгги манзили эди. Бундан кейин аллақандай тор изли поездга тушиб, Энасой сафарининг зийнати бўлмиш Норильскка йўл олдик. Сафар мутасаддиларининг режасига кўра, биз Норильскка етиб келишимиз билан шаҳардаги энг муҳташам меҳмонхонада нонушта қилишимиз лозим эди. Ундан кейин «Таймир» меҳмонхонасидан чиқиб келар эканмиз, ўзбекча нутқимизни эшитган эшикбон секин-аста менга яқинлашиб келди ва ўзбек шевасида «Қаердан келдингиз?» деб сўради. Мен Ўзбекистондан, Тошкентдан келганимизни айтдим. Шунда унинг кўзларида катта-катта кўз ёшлари пайдо бўлди. Кейин у менга ўзининг ҳам ўзбекистонлик эканини, бир қанча йиллар давомида шу ерларда «халқ душмани» сифатида маҳбусликда бўлганини айтди. Мен «нега юртингизга қайтмадингиз?» деб сўрасам, у «Қайтиб борган тақдиримда менинг гуноҳсиз қамалганимни билармиканлар? Борсаму қариндош-уруғларимга ташвиш орттирсам, бу ёғи нима бўлади», деб жавоб берди.

Чиндан ҳам, замон оғир эди. Хрушчев шахсан Сталиннинг айби билан миллионлаб бегуноҳ кишиларнинг «халқ душмани» деб эълон қилингани ва қамоққа олинганини бутун мамлакат олдида айтган ва ҳатто уларни озод қилган бўлса ҳам шубҳа ва гумон шамоли ҳали тўхтамаган эди. Биздан бир неча қадам нарида турган қора плашли икки киши безовталана бошлади. Мен уларнинг бизни пойлаб турганларини тушундим. Эшикбон ҳам буни пайқаб, изига қайтди.

Мен ўша сафар дам теплоходда, дам тор изли поездда юрар эканман, Энасойнинг ҳар икки тарафида жойлашган лагерларнинг тиканли сим билан ўралган деворларини кўрдим. Улар ҳали бузиб ташланмаган, лекин куни кеча шу деворлар ичида азоб-уқубат чеккан аскар маҳбуслар Хрушчевнинг муруввати билан ўз оилалари бағрига қайта бошлаган эдилар.

Орадан йигирма икки-йигирма уч йил ўтгач, Шукруллонинг «Кафансиз кўмилганлар» хотира-романини ўқир эканман, мен ўша сафар чоғида маҳбус шоирнинг оҳ-фиғонлари қолган ҳаводан нафас олганимни сездим. Шунинг учун бўлса керак, «Кафансиз кўмилганлар»да тасвирланган воқеалар менга айниқса таъсирли кўринди.

«ҚИЗИЛ САЛТАНАТ»НИНГ қонхўр дохийси 50-йилларнинг бошларида яна «қама-қама»га зўр берди. 1950 йилнинг 13 июнида Тил ва адабиёт институтининг илмий ходими Абдураҳмон Алимуҳамедов ҳибсга олинди. 28 ноябрда унинг акаси Наби Алимуҳамедов, шу куннинг эртасига Ҳамид Сулаймон, индинига Мирзакалон Исмоилийнинг қўлига кишан солинди. Орадан қарийб икки ой ўтгач, 1951 йилнинг 25 январида Шукрулло қамоққа олинди. 10 февралда Шуҳрат, 26 февралда Маҳмуд Муродов, ниҳоят, 28 февралда Мели Жўранинг бошига ҳам шундай кулфат келди. Шу тарзда бир-бирлари билан у қадар яқин бўлмаган саккиз киши бир арқонга боғланди-қолди. Тергов бир йилча давом этди. 1952 йил 29 январь—31 февраль кунлари бўлиб ўтган суд уларнинг ҳаммасига 25 йилдан қамоқ муддатини берди. Шу тарзда Шукрулло 31 ёшида «халқ душмани» сифатида ўз ватанидан абадий музликлар ўлкасига бадарға этилди.

30—50-йиллар мобайнида қора қирғинга дучор бўлган ва дўзах азобларини кўрган собиқ маҳбуслар орасида ёзувчилар оз эмас. Уларнинг бир қисми ўз бошидан ўтган даҳшатли воқеаларни Сталин даврининг мудҳиш ҳақиқатини очувчи ҳужжат сифатида тасвирлаган. Бундай ҳужжатли асарлар рус адабиётида кўп яратилганига, бошқа халқлар адабиётида ҳам озми-кўпми мавжуд бўлганига қарамай, коммунистлар барпо этган ўлим лагерларидан омон қайтган ўзбек ёзувчилари яқин-яқингача бу даҳшатли мавзуга қўл урмай келдилар. Фақат 1990 йилга келибгина Шукрулло ўзидаги ички қаршиликни енгиб, «Кафансиз кўмилганлар» хотира-романини яратди.

«Кафансиз кўмилганлар» соф маънодаги хотира ҳам, роман ҳам эмас. Шукрулло бу асарида ўз бошидан кечирган воқеаларнинг изчил тасвирини бермайди. У зарур ҳолларда маҳбуслик даври хотираларини ошкор этса, бошқа ўринларда қатағон йилларида совет мамлакатида рўй берган воқеаларга ўз муносабатини билдиради. Унинг мақсади ўзи гувоҳ бўлган тарих лаҳзаларини тасвирлаш эмас, балки шу лаҳзалар яна такрорланмаслиги учун одамзодни ҳушёрликка чақириш, ундаги Эътиқод ва Адолат туйғусининг ҳар қандай шароитда ҳам балқиб туришига кўмаклашишдир. Шу маънода «Кафансиз кўмилганлар» ленинизм-сталинизм тантана қилган, аммо миллионлаб кишилар, ҳатто халқлар қириб ташланган ё бадарға этилган давр ҳақидаги ҳужжат бўлибгина қолмай, келажак авлодларни огоҳ бўлишга, тарих саҳнасига Жириновский тоифасидаги кишиларнинг чиқмаслиги учун курашга даъват этувчи асардир.

«Кафансиз кўмилганлар»ни варақлар эканмиз, бир томондан, Шукрулло сингари айбсиз-гуноҳсиз маҳбуслар билан танишамиз; иккинчи томондан, уларни таҳқирлаган, инсоний ҳуқуқларини поймол этиб, пировардида кафансиз кўмган жаллодларга дуч келамиз. Ана шу икки тоифадаги кишилар асарда Сталиндек қонхўр подшо ҳукмронлик қилган замон ва маконнинг мухтасар образини яратишга хизмат қиладилар.

Тарихдан шу нарса маълумки, барча замонларда ўзининг сиёсий эътиқоди билан ҳукмрон давра учун номатлуб ва номақбул топилган кишилар бўлган. Бундай кишилар кейинчалик сиёсий маҳбус сифатида жазоланганлар, ҳатто! «Кафансиз кўмилганлар» асарида тасвирланган ижобий қаҳрамонларнинг ҳаммаси сиёсий маҳбуслар бўлиб, муаллиф уларнинг ҳукмрон давра учун қайси сиёсий маслаклари билан хавфли эканликларини секин-аста кўрсатиб боради. Мана, шундай маҳбуслардан бири —бир оёқли Иван. «Мен ўғриман, ҳа, ўғри, блатной-ман! Ўғрилигимни яширмайман. Бугун ўғрилик қиламан, ейман, ичаман. Эртасига қўлга тушсам, КПЗга олиб боришади... КПЗ мен учун ўз уйимдек гап. Бир йил-икки йилга ҳукм қилиб лагерга юборса, бир оёғим йўқ, ишламайман, савдогар, колхоз раислари борми, улар [illegible] бўлиб, текин овқат еб, ичкилик ичиб, наша чекиб яшайвераман», дейди у. Шундай сиёсий маҳбуслардан яна бири ёши 70 дан ошган гиёҳванд чол, Илёс ота. Хоразмлик бу мўйсафид эса оқ хўрозни мақтагани учун балога қолган. Уни оқ ҳошони мақтаяпти, деб ўйлаганлар. Ана шундай зўраки сиёсий маҳбуслар орасида фақат бир шахс—1919 йилдан партия аъзоси, тошкентлик Нуриддин Хўжаевгина бор, холос. Аммо унинг ҳам бирдан-бир айби кекса коммунист бўлганлиги, «Энди ҳақиқий озодликка эришдик, бутун орзу-умидларимиз энди рўёбга чиқади», деб йигирманчи-ўттизинчи йилларда жон-жаҳди билан жонбозлик кўрсатганида эди.

Шукрулло шу тарзда Совет ҳокимияти йилларида оқни қора дейиш расмий давлат сиёсатига айланганини, давлат ўз тасарруфидаги халққа қарши очиқдан-очиқ қирғин уюштирганини, Эзгулик ва Адолат боғларига қора қузғунлар келиб қўнганини ишонарли лавҳаларда тасвир этиб боради.

Асарда икки хил қатлам бор. Ёзувчи ўзи гувоҳ бўлган воқеалар тизмасини тасвирлар экан, шу тасвир қатламига монанд равишда, асарга яна бир тарихий қатламни — кечаги кунлар ҳақиқатини олиб киради. Ана шу тарихий қатлам тасвирида Убайдулла Хўжаев образи билан боғлиқ мулоҳазалар асар ғоясини очишда айниқса асқотади.

Унинг асардан ўрин олиши тасодифий эмас. У ёзувчининг яқин қариндошларидан бўлиб, ўзбек халқининг ҳурриятга эришишини орзу қилган ва шу йўлда мардона курашган сиймолардан бири. 1917 йил октябрда большевиклар Туркистонда ҳокимиятни ўз қўлларига олганлардан кейин у Мустафо Чўқаев, Мунаввар Қори сингари мутафаккир зотлар билан бирга Қўқонда Туркистон мухтор давлатини тузган эди. Лекин большевиклар бу мустақил ўзбек давлатини барбод этганларидан кейин уни ва маслакдошларини ҳибсга олганлар. У дастлаб (бир неча йил давомида) қамоқда бўлиб келгач, 1937 йилда сўнгги марта занжирбанд этилган. Шундан кейин уни оиласи бошқа кўрмаган. У. Хўжаевнинг Совет ҳокимияти олдидаги бирдан-бир айби ўзбек халқининг мустақил яшаш бахтига эришганини кўриш эди. Аммо шу айбнинг ўзи нафақат уни, балки унга орзудош ва маслакдош ҳамюртларини ҳам қириб ташлаш учун етарли бўлган.

У. Хўжаев сингари 1937 йилда маҳв этилган атоқли ўзбек саркорлари, давлат ва жамоат арбоблари, шоир ва ёзувчилари тақдирини тасвирловчи тарихий қатлам асарда тасвирланган хунрезликнинг илдизларини очиб ташлайди, 50-йилларда яна авж олган қирғиннинг келиб чиқиш сабабларини ошкор этади ва пировардида мустамлакачилик сиёсатини изчиллик билан олиб борган, миллий халқларнинг «гуллари»ни миллатчиликка қарши кураш баҳонасида юлиб ташлаган мустабид тузумнинг моҳиятини фош этади.

Бугун СССРнинг парчаланиб, «қизил салтанат»нинг ҳалокатга дучор бўлганлиги туфайли аза тутаётган, собиқ коммунистлар жамиятидаги «неъматлар»га хумор бўлаётган кишилар ҳам йўқ эмас. Шундай одамлар «Кафансиз кўмилганлар» асарини ўқиб, мушоҳада қилиб кўришлари лозим.

Ушбу асар китоб шаклида нашр этилганида, уни биринчи бўлиб ўқиган кишилардан бири — машҳур олим Восил Қобулов Шукрулло номига мактуб йўллаб, унда, жумладан, қуйидаги сўзларни бежиз ёзмаган:

«Биз ҳозир қатағон йиллари тарзида фақат 1937 ва 1947 йилларни эслаймиз. Лекин бизнинг мамлакат Русия империяси мустамлакаси даврида ҳам, шундан кейин ҳам қанчадан-қанча талафот кўрмади. Империя Туркистон пахтаси ва олтинига Пётр I давридан бошлаб кўз тиккан, ниҳоят, Сибирь истило қилингандан кейин Туркистонга гал келгани ва у қонли жангларда забт қилинганлиги тарихдан маълум.

Октябрь инқилобидан кейин барпо этилган, «социалистик» деб аталган тузум бизга нима берди? Иш «босмачилар билан кураш»дан бошланди. Ҳозир ҳам билмаймиз — «босмачи» деган ким эди ва уларни қириб ташлаш учун нега марказдан Фрунзе ва Куйбишев бошлиқ қўшин юбориш керак бўлиб қолди? Бу, мустамлакани қўлдан чиқармаслик учун қилинган юриш эмасмиди?

...Мен 1942—45 йилларда урушда қатнашиб, 1944 йил кузида Каховка шаҳрига бориб қолдим ва пахта даласига дуч келдим. Суриштирсам, Каховкадан 5—6 километр тепароқда ўзбек қишлоғи бор экан, улар руслар ва немислар ҳукмронлиги даврида ҳам пахта экишган экан. Мен шу қишлоққа ўша куни етиб бордим. Улар Андижондан ҳайдаб келтирилган ватандошларимиз эди. Улар қанчалик жабр кўрмасинлар, ота-боболарнинг расм-русумларини сақлаб қолган, кийимлари ҳам 30-йилларда Андижонда расм бўлган кўйлак ва тўнлар эди... Ҳозир ўйласам, қрим татарлари ва бошқа халқлар бошига урушдан кейин тушган азоблар бизнинг халқимиз бошига ўша вақтдаёқ тушиб бўлган экан».

Олимнинг бу сўзлари «Кафансиз кўмилганлар» хотира-романида тасвир этилган воқеаларни теранроқ тушунишга ёрдам беради.

Шукрулло бу асар устида ишлар экан, бундан чорак аср илгари чеккан азоблари унинг хаёлида қайта тикланиб, эски жароҳатларини очиб юборди. Ёзувчи ана шу аламларнинг совуқ нишлари китобхон қалбини ҳам яраламаслиги учун мудҳиш кунларнинг кўпгина даҳшатли лавҳаларини қоғозга туширмади. Лекин шунга қарамай, асарни ўқиган китобхон Абдулла Қодирий, Чўлпон ва Усмон Носирлар тушган жаҳаннамни ўз кўзи билан кўргандек, уларни маҳв этган мустабид тузумнинг ғайриинсоний қиёфасига назар ташлагандек бўлади. Чамамда, ёзувчининг мурод-мақсади ҳам унга ана шундай туйғуни юқтиришда эди.

Наим КАРИМОВ,

ХАЛҚАРО КЎЗГУ

«ЖИРИНОВСКИЙГА МИНБАР БЕРИЛМАСИН»

● Германиядаги «РТЛ» хусусий телекомпаниясининг Россия Федерацияси Либерал-демократик партияси йўлбошчиси Владимир Жириновскийга ойнаи жаҳонда минбар бермоқчи бўлганини мамлакат Бундестагидаги ХДС/ХСС фракцияси раиси ўринбосари Йоханнес Герстер танқид қилди.

У «Нойе оснабрюккер цайтунг» газетасида эълон қилган мақоласида Германия оммавий ахборот воситаларини «Миллатчилик нуқтаи назарларини баён қилиши учун Жириновскийга минбар бермасликка» чақирди.

Унинг айтишича, Жириновскийнинг ГФРдаги «Немис халқ иттифоқи» партияси раиси билан яқинда Мюнхен тайёрагоҳида учрашгани далилининг ўзиёқ Германия ҳукумати Жириновскийнинг мамлакат ҳудудига киришини таъқиқлаб қўйиши масаласини кўриб чиқишига етарлидир.

СОБИҚ АДЛИЯ ВАЗИРИ ПРЕЗИДЕНТ БЎЛДИ

● Россиянинг собиқ адлия вазири Николай Фёдоров Чувашистон президенти бўлди.

Ўтказилган сайловларнинг иккинчи тури натижаларига кўра у 7 номзод орасида 28 фоиздан кўпроқ овоз олиб ғолиб чиқди.

АСИРЛАР АЙИРБОШЛАНДИ

● Грузия ва Абхазия томонлари Ингури дарёси кўпригида ҳарбий асирларни ўзаро айирбошладилар.

Грузия Республикаси ҳарбий асирларни ватанига қайтариш комиссияси раисининг ўринбосари Паата Закарейшвилининг айтишича, бу тадбирдан сўнг Абхазияда яна 60 нафарга яқин грузиялик ҳарбий асир қолган.

МУОВИН ТАЙИНЛАНДИ

● Америка Қўшма Штатлари Президенти Билл Клинтон давлат котибининг янги мустақил давлатлар бўйича махсус маслаҳатчиси Строуб Тэлботни АҚШ давлат котибининг биринчи муовини лавозимига тайинлашга қарор қилди.

ҚАРЗ КЎПАЙДИ

● Араб давлатларининг ташқи қарзи 1993 йил охирига келиб 194 миллиард долларга етди.

Ўтган йили бу миқдор 190 миллиард доллардан камроқ эди.

МАҲБУСЛАР ЖОН БЕРМОҚДА

● Марокаш қамоқхоналаридаги қониқарсиз шарт-шароитлар йил давомида 18 нафар маҳбуснинг ўлимига сабаб бўлди.

Улардан 14 таси Касабланка қамоқхонасида овқат етишмаслиги ва тиббий хизматнинг яроқсизлиги оқибатида жон берган.

АҲОЛИ СОНИ ОШДИ

● Исроил аҳолиси сўнгги 12 ой ичида 4,4 фоизга кўпайди ва жами 5,3 миллион кишига етди.

Айни пайтда мазкур мамлакатда яҳудийлар аҳолининг 81,5 фоизини ташкил қилади. 14 фоизга яқин аҳоли эса мусулмон динига мансуб араблардан иборат.

БОШ ВАЗИРНИНГ САФАРИ

● ИСЛОМОБОД. Покистон Бош вазири Беназир Бхутто уч кунлик расмий ташриф билан Исломободдан Пекинга жўнаб кетди.

Бош вазирга сафарда Покистон ташқи ишлар вазири Сардор Осиғ Аҳмад Али, мудофаа вазири Офтоб Шоҳбон Мироний ва бошқа расмий кишилар ҳамроҳлик қилмоқда. Покистон Бош вазирининг Хитой раҳбарлари билан бўладиган музокаралари чоғида ўзаро муносабатлар, шунингдек, минтақавий ва халқаро муаммолар муҳокама қилинади.

АСКАРГА ЎҚ ТЕГДИ

● ТЕЛЬ—АВИВ. Исроил ҳарбийлари Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Ливандаги муваққат кучлари сафида хизмат қилаётган норвегиялик аскарни отиб ўлдиришди.

Исроил ҳарбий кучлари қўмондонлигининг баёнотномасида айтилишича, тунги ҳарбий қўриқчи БМТ аскарларини араб партизанлари деб ўйлаган ва танкдан ўт очган.

Маҳаллий матбуотнинг ёзишига қараганда, сўнгги пайтларда Ливандаги БМТ чекланган қўшинлари билан Ливаннинг жанубида хизмат бурчини ўтаётган Исроил ҳарбийлари ўртасида бундай тўқнашувлар кўпайиб бормоқда ва бу ҳол ўзаро муносабатларнинг кескинлашувига сабаб бўлмоқда.

Европа музейлари машҳур рассом Макс Эрнстнинг юз йиллигини нишонламоқда.
СУРАТДА: машҳур рассом ўз асарлари билан.

(Марказий Осиё давлатлари ахборот агентликлари ва рўзномаларидан олинди).

янгиликлар воқеалар хабарлар

Мерос

● Албатта боқийлик фақат парвардигорга хос. Бироқ мурувват кўрсатилса, тарихий обидалар умрини ҳам узайтириш мумкин.

Самарқандга ташриф буюрган ЮНЕСКО вакиллари, Халқаро туристик ташкилот, Оға Хон жамғармаси ҳамда Ўзбекистон Фанлар академияси мутахассислари ана шундай хулосага келдилар. Улар асосан Регистондаги мўътабар ёдгорлик — Тилла Қори масжиди таъмири билан қизиқдилар. Чунки бу обида кейинги пайтларда оҳорини йўқота бошлаган эди. Вилоят ҳокимлиги ёдгорликнинг халқаро аҳамиятини ҳисобга олиб, унга жамоатчилик эътиборини тортишга қарор қилди.

КЕЧИР, ТИЛЛА ҚОРИ

— Қадимий шаҳарга ташриф буюраётган сайёҳлар Тилла Қорига ўзгача ҳавас билан қарашаяпти. Шу боис бу обида тақдири бизни қизиқтирмоқда, — деди биз билан суҳбатда Халқаро туристик ташкилот эксперти Игнасио Васалло. — Бу савобли ишга маблағни аямаймиз. Ҳозирча АҚШ, Буюк Британия, Австралия, Италия, Туркия ҳамда Самарқанддаги бир қатор кучли мутахассислар масжид таъмири юзасидан диққатга сазовор лойиҳалар тақдим этишди. Ҳадемай, иш бошланиб кетади.

Фармон ТОШЕВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

• Миллат туйғуси

«ТУРК» МИ ЁКИ «ЎЗБЕК?»

МАМЛАКАТИМИЗ ТАРИХИ ҲАҚИДАГИ ҲАҚИҚАТ ЮРТИМИЗНИНГ ФИДОЙИ, ЎЗ ЙЎЛИДАН, МАСЛАГИДАН, СЎЗИДАН ҚАЙТМАЙДИГАН ФАРЗАНДЛАРИГА ОЧИЛИШИ ЛОЗИМ.

Ислом КАРИМОВ.

Ўзбекистон мустақиллигини биринчи бўлиб Туркия давлати тан олгани ҳам бугун ҳаммага маълум. Мана, учинчи йилдирки, Туркия Ўзбекистоннинг яқин ҳамдами, дўсти. Бу бежиз эмас, албатта. Ҳозирги Туркия давлатининг асосий аҳолиси турклар нафақат ўзбеклар ,балки туркий забон аҳолининг қардоши эканлиги ҳам икки карра икки—тўртдай гап. Улар Ўзбекистонни ота юрт дейдилар. Чунки улар минг йиллар нарида шу ердан кетганлар. Тили тарихан туркий тилларнинг хун тармоғига тегишли бўлиб, ўғуз-салжуқ гуруҳчасига киради. Бугунга келиб биз ўзимизни ўзбек, уларни турк, хуллас, туркийзабон аҳолининг ҳаммасини ҳам ўз номи билан атаймиз. Ҳатто 20 минг аҳолиси бор туваликлар, бир неча минг аҳолига эга ҳакаслар, гарчи Россия давлати ҳудудида яшасалар ҳам, ўзларининг номларини алмаштирмоқчи эмаслар. Улар Сибирнинг энг қадимий аҳолиси. Ўз номлари билан фахрланадилар. Чунки халқнинг ким эканлиги ўтмиши номидан ҳам билиниб туради.

Биз бир халқнинг номидан иккинчисининг номини улуғлаш фикридан узоқмиз. Лекин халқ номининг сунъий равишда умумлаштирилиши кўпчиликни чалғитади. Туркийзабон халқларнинг тарихий номи билан бугунги номи ўртасидаги умумийлик ва айричалик эҳтиёткорона муносабатда бўлишга ундайди. Гап «Турк—ўзбек» ёки «турк» деган номнинг ўта оммалашаётганига келиб тақалганини муҳтарам ўқувчилар англаган бўлсалар керак. Халқнинг тарихан бир илдиздан тарқагани ва тил умумийлиги зинҳор бири ўрнида иккинчисининг номини қориштиришга олиб келмаслиги лозим. Эркин Воҳидовнинг «Ўзбегим» шеъри билан кексаю ёш фахрланади, бизнинг борлигимизни «ўзбек» деган жарангдор ном англатиб туради.

Тарихни айнан, кўр-кўрона бугунги кунга кўчириш кўпгина чалкашликларга олиб келиши табиий. Айниқса, «ўзбек» деган номдан «турк» номи айрим ҳолатларда устун келаётганлиги «Биз ким эдик?» деган саволни кўндаланг қилиб қўяди. Марказий Осиё аҳолиси қадимдан туркийзабон эди. Турклар эса ҳунларнинг авлодидир.

Қадимий туркларнинг тарихи ҳақида ишончли манба хитой йилномаларидир. Хитой йилномаларида турклар **тугю** деган ном билан юритилган. **Турк** ва унинг хитойча муқобили **тугю** бир қабила номи сифатида эмас, балки қабилалар уюшмасини ифодалаган. Туркийзабон аҳоли ва туркийлаштирилган қабилаларнинг ҳаммаси учун ягона ном Турк давлатининг ташкил топиши билан ҳам боғлиқ. Турк давлати туркийзабон қабилаларнинг тараққиёти учун катта йўл очди. Қадимги Турк давлатидаги тўқуз-ўғуз қабиласигина **турк** сўзининг синоними сифатида қўлланган. Чунки тўқуз-ўғузлар ҳам туркий қабилалар орасида катта мавқе эгаллаган эди. Лекин турк ҳеч қачон бир қабиланинг номини ифодаламаган.

Хун замондошларидан қанғли, усун ва Еттисувдан сиқиб чиқарилган саклар ҳам **турк** номи остида юритилгани ҳақида маълумотлар бор. **Турк** ва ундан олдинги **тугю** сўзи қабилалар уюшмасини ифодалагани яна бир карра аён бўлади. Милоднинг V асридан бошлаб **турк** сўзи бир неча марта ўз маъносини ўзгартирди. Турк давлатларининг ривожи, таназзули **турк** номининг ўзгаришига сабаб бўлган. VII—VIII асрлардаги турк-рун ёдгорликларида «турк будун» (турк халқи) деган ном кўп учрайди. Бу даврда «турк» номи нуфузли Ашин уруғига нисбатан қўлланилган. Ашин уруғи 200 йил давомида Турк хоқонлигини бошқариб келгани учун давлатнинг номи ҳам уларга нисбатан қўлланадиган «турк» сўзи билан ифодаланган. Демак, қабила номидан кўра, давлат маъноси устун бўлган.

X—XI асрлардан бошлаб туркий қабилалар ўтроқлашиб, ҳудудий-жуғрофий ва этник жиҳатдан ажрала бошланди. Бу эса туркий қабилаларнинг халқ сифатида ажралиб чиқишини ҳам тезлаштирди. Лекин **турк** деган ном сақланиб қолаверди. Бу даврда мазкур номнинг қандай маъно ифодалагани ва кимларга нисбатан қўлланилгани ҳақида шахсий мулоҳаза айтишдан кўра, шу даврдаги манбаларга мурожаат этамиз. Маҳмуд Қошғарийнинг «Девону луғатит-турк» асари ишончли манбалардан биридир.

Маҳмуд Қошғарий Турк сўзини гоҳ қабилалар уюшмаси маъносида, гоҳида айрим қабилаларга нисбатан қўллайди. Жумладан, «Девони Турк»да «Тангри ярлақагур, Нуҳ ўғлининг оти, бу от Нуҳнинг ўғли турк авлодларига тангри берган номдир» деб изоҳлайди ёки «ила» сўзини изоҳлаганда ҳам бир қатор турк қавмлари яшайдиган жой эканлигини кўрсатади: «ила-дарё номи, у турк шаҳарларининг жайҳунидир. Унинг икки қирғоғида икки турк қавми: ягмо, тухси ва баъзи чигиллар яшайдилар». У туркларни йигирма қабиладан иборат дейди.

XI асрда турк атамаси этник ном эмаслигини кўпчилик қабилаларга нисбатан қўлланилгани ҳам кўрсатиб турибди. Фикримизнинг ишончли бўлиши учун яна Қошғарийнинг ўзига мурожаат этамиз. У шайх Абу Бакр деган одамнинг китобидан бир ҳадисни ривоят қилади. Ҳадиснинг мазмуни шундай: «Улуғ тангри айтади: менинг бир тоифа аскарим бор, уларни турк деб атадим, уларни кунчиқарга ўринлаштирдим. Бирор халқдан ғазаблансам, туркларни унга қарши йўллайман». Ҳадисдаги «турк»—Марказий Осиёнинг туб аҳолиси бўлган ўғуз, қарлуқ, тухси, арғу, чигил, қўйингки, ҳамма турк қабилаларидир.

Кўриниб турибдики, Маҳмуд Қошғарий «турк» атамасини ҳар қандай ҳолатда ҳам бир қабиланинг номи сифатида қўлламаган. XI асрда «турк» халқ бўлиб ажралиб чиқмаган, қабилалар уюшмаси маъносини йўқотмаган. XV асрда ўзбеклар халқ сифатида шаклланганидан кейин ҳам «турк» Хуросон ва Мовароуннаҳрда истиқомат қилган жамики туркий аҳолига нисбатан қўлланган кўринади. Навоийнинг;

Турк назмида чу тортиб мен алам,
Айладим ул мамлакатни якқалам —

мисралари шундан далолат беради.

Бир савол туғилади: XIV асрга келиб ўзбеклар халқ сифатида шаклланиб улгурган бўлсаю, нима учун яна «турк» номи давом этаверди? А. Ю. Якубовскийнинг бундан эллик йил муқаддам ўзбек халқи тарихига бағишланган тадқиқотидан шу саволга жавоб топамиз. Бирон халқнинг вужудга келиш шарт-шароитини унинг номи тарихидан фарқ қилиш зарур. Ўзбек халқи XI асрдан бошлаб халқ сифатида шакллана бошлаган бўлсада, унинг илдизлари қадимги турк ва ундан олдинги даврларга тақалади. Бу ҳақда далиллар етарлидир.

«Ўзбек» номи XIV асрда юзага келди. Кўчманчи ўзбеклар Ўрта Осиёга келганларида бир қатор туркийзабон аҳолига дуч келганлар. Маҳаллий аҳоли Ўрта Осиёда узоқ маданий ҳаёт кечирган, бу ерда қадим замонлардан бери яшаб келган халқлар билан қўшилиш жараёнида вужудга келган. Кўчманчи ўзбеклар туркий тилда сўзлашувчи аҳоли орасига энг сўнг келиб қўшилиб, унга ўз номларини берганлар.

Назаримда, турк номи ўзбек тили луғат таркибига шу даражада сингиб боряптики, бунда ўзбек номи маънисиз, руҳсиздай. Агар шундай жараён давом этаверса, Ватан деган муқаддас тушунчага, миллий туйғуларга путур етиши мумкин. Цицерон шундай деган экан: «Бизга ота-оналар, болалар, яқин хеш-ақраболар қимматлидир. Лекин муҳаббат бобидаги барча тасаввурларимиз биргина «Ватан» отли сўзда мужассамлашгандир. Ватанга нафи теккудек бўлса, ахир қайси виждонли одам унинг учун жон бермоққа иккиланар экан? Шундай, турклар қатори, барча туркий халқлар ҳам биз учун қадрлидир. Бугун халқ, миллат бўлиб шаклланган туркий халқларнинг ҳаммаси Нуҳ алайҳиссаломнинг севимли ўғли Ёфасдан тарқалиб, азиз ва мукаррам бўлганини биламиз. «Турк» қадимда қабилалар уюшмасини ифодалаган экан, биз, туркийлар, аллақачон, минг йиллар нарида қабилачилик босқичидан ўтганмиз.

Ҳар бир одамнинг қалбида ўз халқининг жажжи қиёфаси яшайди. Биз миллат сифатида шаклланиб, жаҳонда ўзбек номи билан обрў-эътибор топаётган халқмиз. Ўзбекистоннинг ўтмиши, бугуни ва келажагини белгилашда салобатли Ўзбек номининг катта улуши бор.

Насимхон РАҲМОНОВ,
филология фанлари доктори, профессор.

● *Миллат руҳи*

Миллионларнинг бири у — она, уй бекаси. Айни чоғда... табиийки Сора Эшонтўраевани миллионларнинг бири дейиш эриш туюлади. Уни билмаганлар мамлакатимизда топилмаса керак.

У яшайдиган хонадон Тошкентнинг марказий кўчаларидан бирида жойлашган. Мабодо шу кўчага йўлингиз тушса, ярим кечада ҳам хонадонда чироқ ёниб турганлигига гувоҳ бўласиз. Ва бу дилингизда оламча хотира қўзғайди.

ЁНИБ ТУРГАН ЧИРОҚ

Ёниб турган чироқ... Эҳтимол,у Сора опага ҳам Аброр Ҳидоятов, Олим Хўжаев, Мукаррама Турғунбоеваларни эслатар. Унинг ана шу сафдошлари ёди ҳамон халқ хотирасида.

Ёниб турган чироқ... Мабодо, сиз хонадонга тўғри кириб борсангиз, Сора опа хатларга кўмилиб ўтирганлигини кўрасиз. Таниқли санъаткор ҳар куни мактублар олади, гоҳо хаёлан, гоҳо хат орқали мухлислар билан мулоқот қилади. Бир гал редакцияга қуйидаги мазмунда хат келди: «20-30 йилларда санъатимизга жуда кўп истеъдодлар кириб келишди. Энги муҳими, уларнинг аксарияти Аброр Ҳидоятов, Шукур Бурҳонов, Сора Эшонтўраева, Наби Раҳимов, Тамарахоним ва бошқалар санъат юлдузларига айланишди. Хўш, нега ҳозирги ёшлар орасидан шундай ёрқин истеъдодлар етишиб чиқмаётир?»

Табиийки, газетхонни ташвишлантирган бу савол сиз-у бизни ҳам бефарқ қолдирмайди. Кунларнинг бирида Сора опаникига кириб бордим. Шу мактубни кўрсатдим. Дарвоқе, айтиш керакки, Сора опа ўзбек оналарига тимсол бўлгулик аёл: меҳрибон, самимий. Мактуб билан танишгач, «энди бунинг сабаби кўп-да, — деди, — Аввалоси шуки, бизнинг авлод бошқачароқ эди, яъни чинакамига санъат фидойилари эди-ю, шуни ўзлари фидойилик деб билишмасди. Бугун Тошкентда, эртага Самарқандда, индин Карманада, бошқа кун Нуротада концерт беришимиз ёки спектакль намойиш этишимиз лозим. Биз от-у аравада сафарга отланардик. Чангга кўмилиб бўлса-да, манзилга борардик. Ҳорибчарчаганимизга ва шароит ҳозиргидан юз баробар оғирлигига қарамай, саҳнага чиқардик. Энг муҳими, шароит йўқлиги чарчоқ руҳимизни тушира олмасди! Ана шундай ҳолда бизнинг авлод ўтда топланган пўлатдек етилди. Ҳозирги ёшларимизда, эҳтимол ана шу фидойилик етишмас?!»

Сора Эшонтўраеванинг архиви бой. Сарғайган газеталар саҳифаларига кўз ташлаймиз: «С. Эшонтўраева ижросидаги Лауренсия фавқулодда табиий ва жозибали. У кўзда ёш билан ишқига иқрор бўл[illegible], бундай муҳаббат эса умрбоқийдир...»

Сора Эшонтўраева Лауренсияни кўзда ёш билан ижро этгани рост. Ўша пайтлари у ёшгина эди. Тўғрироғи, бу бир тарих. Ўша кун ««Қўзибулоқ» спектакли қўйилиши, Лауренсия ролини у, Франдосони эса Аброр Ҳидоятов ижро этиши керак. Спектакль бошланишидан бурун эр-хотин орасидан «оламушук» ўтди. Театргача, ҳатто асар бошлангунча гаплашишмади. Лекин парда кўтарилгач, бири Лауренсияга, иккинчиси Франдосога айланди...

— Эсимда, — дейди Сора опа, — асар хотимасида шундай саҳна бор эди: ишққа иқрор бўлиш керак. Ўшанга қадар ижро табиий чиқди. Иқрорномага борганда ҳал қилувчи сонияда... Сора эканлигим эсимга тушди-ю, боягина уришган кишимга севги изҳор қилиш... начора, роль шуни тақозо этади, хўрлигим келди, йиғлаб юбордим. Шу тариқа кўзда ёш билан муҳаббатимга иқрор бўлдим!

Деворда осиғлиқ шоҳи паннo, унинг марказида Сора Эшонтўраеванинг сурати. Гирдида у ижро этган роллар. «Бу паннони олтмиш йиллик тўйимда ҳамшаҳарларим наманганлик меҳнаткашлар тортиқ этишган», — дейди Сора опа. Ҳамза театри саҳнасида у турфа образлар яратди: Жамила, Катерина, Иокасто, Гули, Дездемона, Офелия, Жульетта, Амелия, Халча, Тошхон...

«Агар буюк ватандошимиз Шекспир ҳаёт бўлганида Отелло ва Дездемонасини Ҳамза театри саҳнасида кўрганида эди.., шубҳасиз, Аброр Ҳидоятов ва Сора Эшонтўраевалар ижросидан фахрланган бўлур эди».

Англиялик жамоат арбоби Х. Жонсоннинг ушбу эътирофида муболаға йўқ. Лекин томошабинларнинг бундай эҳтиромини қозонгунча улар озмунча заҳмат чекишмади.

1928 йил. «Яна уйланаман». Бир актли комедия. Ундаги кўча боласи ролини ёш Сора ижро этди. Келаси йил «Портфелли киши» драмасида профессор Гранатов ролини Аброр Ҳидоятов, унинг ўғли Гога ролини Сора Эшонтўраева ўйнади. драма икки ёш тақдирини бир-бирига боғлаб қўйди. Аввалига Аброр Ҳидоятов ҳазил тариқасида Сорани «ўғлим Гога» деб юрди. Кейин ўғил кўришди-ю, отини Гого қўйишди. Гога Ҳидоятов айни чоғда йирик олим, тарих фанлари доктори.

Сора Эшонтўраева халқ артисти, Давлат мукофоти соҳибаси. Бир неча йил у Ўзбекистон Театр жамияти бошқаруви раёсатининг раиси бўлиб ишлади. Айни чоғда ўнлаб ёшларнинг меҳрибон устози ҳамдир. У бор кучини ўлмас сиймолар яратишга бағишлади. Сора опа ижро этган Она («Ғариблар») роли серқирралиги, ҳаётийлиги билан юракларни ларзага келтиргани ҳеч кимга сир эмас.

Миллионларнинг бири у — она, уй бекаси. Айни чоғда... табиийки Сора Эшонтўраевани миллионларнинг бири, дейиш ғалати туюлади. Уни билмайдиганлар мамлакатимизда кам топилади.

Ғаффор ҲОТАМОВ.

● *Луқма*

ДАРАХТЛАРНИНГ ТИЛИ БЎЛСАЙДИ...

Ушбу суратдаги дарахтнинг тили бўлганда «бағри тошлар дастидан дод», деган бўларди. Афсуски, дарахтларнинг тили йўқ. Шунинг учун ҳам айрим кимсалар уларга нисбатан кўнглига келган ишни қилишмоқда. Бўлмаса шаҳар кўчалари четидаги сарвқомат чинорлар, манзарали дарахтларга турли кўрсаткичлар, ҳар хил эълонлар михлаб ташланармиди? Айниқса, тижорат дўконлари, хусусий ва кичик корхоналар авж олган сари бундай номаъқулчиликларнинг чеки кўринмай қолди.

Наманган шаҳрида кўчалар четидаги бир неча йиллик дарахтларга михлаб ташланган турли-туман кўрсаткичлар тобора кўпайиб бормоқда. Шаҳар марказидаги «Болалар дунёси» дўкони олдидаги чинорга михлаб қўйилган «косметолога стоматолога» деб ёзилган бир қулоч тунука кўрсаткич кишининг энсасини қотиради. Бу ҳам етмагандай бироз нарида унинг давоми сифатида яна 2—3 дарахтга худди шундай тунукалар михлаб қўйилган.

Биз вилоят соғлиқни сақлаш бўлими қошидаги тиш даволаш кичик корхонасида бўлиб, унинг раҳбари С. Камоловдан дарахтлардаги тунука кўрсаткичларни ким михлагани ҳақида сўраганимизда гўё ҳеч нарса бўлмагандай «Нима қилибди, мен михлаганман», дея жавоб бериб ўз ишини қилаверди.

Кўриниб турибдики, шаҳар кўркига кўрк қўшиб турган, табиат мўъжизаси бўлган бу дарахтларнинг тақдири уни заррача қизиқтирмайди. Наҳотки бундай кимсалардан «ўзинг бирор туп кўчат экиб кўкартирганмисан?», деб сўрайдиган мутасадди топилмаса?!

А. МАДАТОВ,

П. АКБАРОВ суратга олган.

Муяссархонни илк бор «Мусиқа жавони» телекўрсатувида шоир Фурқатнинг «Кашмирида» ғазалига басталаган қўшиқни ижро этганида кўргандим. Шунда халқ артисти Саодатхоним Қобулова ўз шогирдига бу қўшиқни қай йўсинда ўргатганлари хусусида гапиргандилар. Шу баҳона бўлдию онда-сонда телевизорда Муяссархон кўринса ҳамма юмушимни қўйиб, унинг «Кашмирида»сини жон қулоғим билан эшитадиган бўлдим. Овозидаги ширами ё ўзининг ёқимтой чеҳрасими, ҳар ҳолда кишини ўзига ром қиладиган тарафлари дарҳол сезиларди. Тақдирни қаранг, Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг бир йиллиги муносабати билан бир гуруҳ ижодкорлар қатори Алишер Навоий номидаги ўзбек давлат Академик катта театрининг опера ижрочиси Муяссархон Раззоқовага ҳам «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган артист» фахрий унвони берилди. Ўзини шахсан танимасам-да, лекин жуда қувондим. Табриклаш баҳонасида Муяссархон билан танишдим, суҳбатлашдим.

«БИР ҚАМАР СИЙМОНИ КЎРДИМ...»

— Санъат менинг ҳаётимга кирганми ё мен санъат ичига кирдимми билмайман, ҳар ҳолда етти ёшимда, бу етмиш иккинчи йиллар эди, «Баҳор» концерт залида ўтказилган «Марҳабо, талантлар»да Қорақалпоғистондан борганлар қаторида танловдан ташқари «Олтин сандиқ» қўшиғини айтганман. Биз оилада ўн фарзанд эдик-да. Катта опам ашула ва рақс тўгарагига қатнашиб, мениям кўпинча у ерга олиб борардилар. Менга ҳеч ким ўргатмаса-да, ўзимча ҳар хил қўшиқларни ҳиргойи қилиб юрардим. Бир куни тўгарак бошлиқлари ашула айтишимни эшитиб кўришди. «Очиқ, ҳақиқий овозда айтар экан» дейишгани ёдимда. Ўша кезлари танловга тайёргарлик кетаётувди, мениям саҳнага олиб чиқишмоқчи бўлишди. Бироқ, ёшим етмагани сабабли, «юқоридан» рухсат бўлмади. Қандай кўндиришди, билмайман-у, танловдан ташқари қўшиқ айттиришди. Сира ёдимдан чиқмайди: Насиба Иброҳимованинг жарангдор овозларини эшитганимда атайлаб тиктирган кўйлагимни ҳаммага кўз-кўз қилиб илк марта саҳнага югуриб чиққандим. Ўшанда Саодат опа Қобулова ҳайъат раиси эканлар. «Бу қизалоқнинг бош қадами қутлуғ ердан бошланди, энди унга санъат эшиклари очилди», дегандилар. Дуолари ижобат бўлиб, орадан ўн йил ўтгач, Тошкентга келиб консерваториянинг мақом кафедрасига ҳужжатларимни топширдим.

— Сиз, ахир опера жанри бўйича қўшиқ айтасиз-ку?

— Ҳа, тўғри, Кириш имтиҳонларига тайёргарлик кўраётганимизда ўзбек қизларининг вокал, яъни опера овозларини текширишди. Шунда мени икки йиллик синов муддати билан вокал бўлимига ўтказишди. Шу тариқа опера жанри бўйича илк сабоқни немис домласи Розалинда Лаутдан олдим. Талабалик йилларимдаёқ турли танловларга қатнашганман.

— Нима, танловларда иштирок этишни яхши кўрасизми?

— Нима десам экан, менимча, ҳар ким ҳам танловда қатнашгиси келади. Бироқ, бунинг учун аввало ўзингда ўз санъатингга ишонч бўлиши керак. Қолаверса, мен учун кўпнинг ичида қўшиқ айтиб, танловга қатнашиш ҳар сафар ҳам имтиҳон, ҳам мактаб вазифасини ўтайди.

— Сизга «мактаб» бўлган қайси танлов кўпроқ ёдингизда қолган?

— Биласизми, тўқсонинчи йили Ригада Глинка номидаги Халқаро вокалчилар танловига қатнашдим. Ҳайъат раиси, машҳур қўшиқчи Ирина Архипова ҳар бир нотанинг аниқ айтилишини талаб қиладиган «инжиқ», айни пайтда ўта нозиктаъб санъаткор эди. Энг қийини шуки, беш юз қатнашчидан атиги ўнтаси совриндор бўлиши мумкин эди. Жуда қийин беллашув бўлган. Қолаверса бу хилдаги танловга аввал ўзбек қизлари сира қатнашмаган экан. Омадим келди шекилли, шундай масъулиятли конкурс совриндори бўлиш насиб этди. Шундан сўнг аввал саралаш конкурсида, сўнг Венгрияда ўтказилган ёш опера ижрочиларининг халқаро танловида ҳам қатнашиб, диплом билан тақдирландим.

— Муяссархон, сизнинг овозингизни машҳур қўшиқчи Назира Аҳмедова овозига қиёслашади-я?

— Опера тили билан айтганда, опада «лириколотурное сопрано» — энг баланд пардаларни айта оладиган қўнғироқдек овоз бўлган экан. Менда ҳам худди шу йўл бор. Қўшиқ пардаларини авжидан бошлай оламан. Устозим, ҳам маънавий онам Саодат опадан ҳозир ўзбекча услубдаги опера жанри дарсларини оляпман. Унинг дастлабки намунаси ўша сиз тилга олган «Кашмирида» қўшиғи эди. Шу ўринда мен сизга бир савол берсам: — Ўзбек операсини жаҳон операсидан фарқлай оласизми?

— Ия, бу ёғи қизиқ бўлдию! Майли жавоб беришга уриниб кўрайчи. Ҳар ҳолда ёш пайтларимда «Майсаранинг иши» операциясининг ёзувини қайта-қайта эшитардим. Ундаги ўзбекона руҳми, ё қўшиқлардаги миллийликми одамга мойдек ёқарди. Кейин сира ёддан чиқмасди.

— Ана, фарқига борарқансиз-ку... Жаҳон операсининг йўли бошқа. Ўзбек операсида ҳалиги айтганингиздек, миллий руҳ сезилиб туриши керак, кейин унинг жарангдорлиги ўзгача. Ваҳолонки, кўпинча бунинг фарқига боришмайди. Мана қаранг: ўттиз беш йиллик танаффусдан кейин «Дилоором» операси ўтган йили қайта саҳнага қайтди. Кези келганда шуни айтиш керакки, бугунги кунда театримизда истеъдодли ёшлар кўп. Ниятимиз ўзига хос мактабга эга бўлган ўзбек операси ривожига ривож қўшиш.

— Муяссархон, кечирасизу аёлларга хос бир савол берсам. Оила қурганмисиз?

— Сира вақтим бўлмаяпти, ҳазил албатта. Назаримда, ҳали ҳаётда ўзимга бир умр ҳамроҳ, ҳамфикр, ҳамдард бўладиган, энг муҳими, менинг санъатим, ишимни тушунадиган, унинг қадрига етадиган инсонни учратмадим... Ҳамма нарсанинг вақти-соати бордир...

Муяссархон билан суҳбатимиз яна анча давом этди. Санъатни севган, ўзи айтганидек, унинг ичида яшаётган бу ёш опера қўшиқчисининг орзу-ниятлари талайгина. Унинг бахтини, қолаверса, омадини берсин.

Умида ФАЙЗИЕВА.

ОБЛИГАЦИЯЛАРИНГИЗНИ ТЕКШИРИНГ!
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ
1992 ЙИЛ 12 ФОИЗЛИ
ИЧКИ ЮТУҚЛИ ЗАЁМИ

1993 йил 30 декабрь Фарғона шаҳрида ўтказилган еттинчи ютуқлар тиражининг

РАСМИЙ ЖАДВАЛИ

ЮТУҚЛАР ЗАЁМИНИНГ ЕТТИТА РАЗРЯДИДАГИ СЕРИЯ ВА НОМЕРЛАРИ ҚУЙИДАГИЧА БЎЛГАН ОБЛИГАЦИЯЛАРГА ЧИҚДИ:

Серияси	облигация номерлари	ютуқ миқдори (сўм билан)	Серияси	облигация номерлари	ютуқ миқдори (сўм билан)
00087	037*)	25000	24777	033*)	50000
00714	1—100	2000	24911	056*)	25000
01291	1—100	5000	25444	031*)	25000
01501	1—100	5000	25576	1—100	5000
01596	016*)	25000	25897	090*)	25000
01854	1—100	5000	26092	069*)	25000
02008	1—100	2000	26752	1—100	5000
02195	004*)	25000	27361	1—100	5000
02569	054*)	25000	27674	056*)	25000
02687	1—100	5000	28125	1—100	5000
02748	1—100	5000	28179	016*)	25000
02784	1—100	10000	28570	1—100	5000
03054	1—100	2000	28608	044*)	25000
03236	019*)	50000	29140	1—100	5000
03303	1—100	5000	29384	050*)	50000
04061	009*)	25000	29498	1—100	5000
04265	1—100	5000	29637	1—100	5000
04405	1—100	5000	29802	1—100	5000
04591	1—100	5000	29963	090*)	25000
04659	080*)	50000	30110	1—100	10000
04707	1—100	5000	30289	061*)	250000
04823	012*)	50000	30594	1—100	5000
05109	011*)	50000	30602	003*)	25000
05234	025*)	50000	30694	1—100	5000
05440	1—100	2000	30786	1—100	5000
05445	1—100	5000	31235	083*)	25000
05614	014*)	50000	31508	1—100	5000
06092	002*)	25000	31748	037*)	25000
06420	1—100	5000	31797	1—100	5000
06488	1—100	5000	32227	1—100	5000
06578	1—100	5000	32635	1—100	5000
07809	1—100	5000	33401	1—100	5000
08045	043*)	25000	33570	051*)	25000
08054	064*)	25000	33606	052*)	50000
08088	1—100	5000	33656	070*)	25000
08157	1—100	5000	33697	1—100	5000
08404	1—100	2000	33942	021*)	100000
08559	017*)	50000	34185	1—100	5000
08775	1—100	5000	34316	1—100	5000
08874	1—100	5000	34409	008*)	25000
09461	004*)	25000	34617	040*)	50000
09963	1—100	5000	34626	1—100	5000
10128	1—100	5000	34882	1—100	5000
10439	1—100	5000	34970	1—100	2000
10792	1—100	5000	35457	086*)	50000
10963	1—100	2000	35475	010*)	50000
11076	1—100	5000	36543	1—100	5000
11299	1—100	5000	36832	1—100	5000
11332	073*)	25000	36920	1—100	2000
11419	1—100	5000	36961	1—100	5000
11498	091*)	25000	37126	021*)	50000
11500	028*)	25000	37181	075*)	25000
11717	050*)	25000	37202	1—100	10000
11895	1—100	2000	37238	1—100	5000
12613	080*)	25000	37275	084*)	50000
13010	1—100	5000	37649	1—100	5000
13435	085*)	25000	37708	008*)	50000
14280	063*)	25000	37844	058*)	25000
14891	032*)	50000	38307	057*)	25000
15226	1—100	5000	38315	1—100	5000
15914	1—100	5000	38702	1—100	2000
16011	1—100	5000	39269	050*)	50000
16268	1—100	10000	40165	1—100	5000
16742	1—100	5000	40770	1—100	5000
16771	068*)	50000	40976	1—100	5000
16801	002*)	25000	41312	1—100	5000
17045	075*)	50000	41371	1—100	[illegible]
17049	1—100	5000	41556	1—100	[illegible]
17107	060*)	50000	41719	1—100	2000
17294	089*)	25000	41935	010*)	25000
17392	1—100	5000	42753	1—100	2000
17394	1—100	5000	43810	1—100	5000
17635	1—100	5000	44057	1—100	5000
17922	1—100	5000	44129	1—100	2000
18225	099*)	50000	44241	1—100	2000
18392	1—100	5000	44551	088*)	100000
18569	044*)	25000	44623	1—100	5000
18978	1—100	2000	44716	026*)	25000
18998	1—100	5000	45118	1—100	2000
19499	069*)	50000	45227	1—100	5000
20247	094*)	100000	45415	062*)	25000
20733	058*)	25000	45603	1—100	10000
21204	045*)	25000	45985	1—100	5000
21435	003*)	25000	46122	1—100	5000
22161	1—100	5000	46517	1—100	5000
22212	1—100	5000	46646	022*)	25000
22298	090*)	25000	46817	1—100	2000
22708	1—100	2000	46894	035*)	25000
22830	1—100	2000	46951	1—100	5000
23100	1—100	5000	47770	1—100	10000
23158	030*)	25000	47819	1—100	5000
23247	021*)	25000	47965	1—100	5000
23343	1—100	10000	48280	1—100	5000
23480	1—100	5000	48526	1—100	10000
23526	084*)	50000	48843	1—100	10000
23574	057*)	100000	48961	030*)	25000
23609	1—100	2000	49156	044*)	25000
23906	1—100	2000	49291	066*)	25000
24176	026*)	100000	49509	083*)	50000
24451	1—100	5000	49790	1—100	5000

***) Шу сериядаги облигацияларнинг қолган 99 номерига 2000 сўмдан ютуқ чиқди.**

Жадвалда 500 сўмлик облигацияларга чиққан ютуқлар кўрсатилган. 1000 сўмлик облигацияларга бир хил миқдорда 10000, 5000, 2000 сўмлик ютуқ чиққан тақдирда катта ютуқ чиққан сериядаги облигацияларнинг барча номерларига айнан 20000, 10000, 4000 сўм ютуқ тўланади.

1000 сўмлик облигация номерларидан бирига 25000, 50000, 100000, 250000 сўм миқдорида ютуқ чиққанда унинг иккинчи номерига 2000 сўм чиқади ва облигация бўйича 27000, 52000, 102000, 252000 сўм тўланади.

250 сўм қийматидаги облигацияларга 500 сўмлик облигация чиққан ютуқнинг ярми тўланади.

Ютуқ пулига чиққан облигациянинг бевосита қиймати ҳам киради.

Ушбу жадвал расмий ҳужжат ҳисобланиб, Ўзбекистон Республикаси Жамғарма банкининг муассасалари томонидан ана шу ҳужжат асосида газетанинг кейинги сони чиққан кундан бошлаб ютуқларни белгиланган тартибда тўлай бошлайди.

Ютуқлар тиражини ўтказиш комиссиясининг раиси — Фарғона шаҳар ҳокими ўринбосари Б. БУРХОНОВ.

Тираж комиссияси масъул котиби — Ўзбекистон Республикаси Жамғарма банки комплекс хизмат кўрсатиш бошқармасининг бошлиғи А. ҲАЙДАРОВ.

СПОРТ

ЯНГИ УЮШМА

● ҚАШҚАДАРЁЛИК курашчи полвон А. Пирматов билан сурхондарёлик А. Маҳмарасуловнинг довруғи бутун дунёга ёйилди. Улар фақатгина бухороча усулда эмас, самбо бўйича ҳам жаҳон чемпионатида ғолибликка эришдилар. Андижонда куни-кеча ташкил топган кураш турлари федерацияси вилоятимиздан машҳур полвонлар етишиб чиқишига замин бўлса, ажаб эмас. Уюшманинг бош мақсади республикамизда оқсаб келаётган фарғонача кураш турини ривожлантиришдир.

ОЛИМПИАДАЧИЛАР ОРАМИЗДА

ОЛИМПИАДАДА республикамиз шахматчиларининг иккинчи ўринни олганликлари шов-шувга сабаб бўлганди. Ана шу обрў-эътиборни сақлаб қолиш учун орамиздан тажрибали шахматчиларни тарбиялашимиз керак.

Андижонда ўтказилган вилоят очиқ биринчилиги бундай ёшлар орамизда кўп эканлигини кўрсатди. Мусобақаларда вилоятимизнинг Андижон ва Асака шаҳарлари ҳамда Пахтаобод, Андижон, Олтинкўл, Бўз ва Комсомолобод туманларидан 40 га яқин шахматчи ғолиблик учун беллашди. Унда битта спорт устаси, 16 спорт усталигига номзод ҳамда 21 та биринчи, битта иккинчи разрядли шахматчи иштирок этди. Мусобақа Швейцар усулида ўтказилди. Ҳар бир шахматчига 1,5 соатдан вақт белгиланди. 9 уйиндан энг кўп 7,5 очко жамғарган пахтаободлик И. Каримов биринчи ўринни эгаллади. У 30 минг сўм пул билан тақдирланди. Иккинчи, учинчи ўринларни иккитадан очко жамғарган марҳаматлик ўқитувчи, спорт усталигига номзод М. Мажидов ҳамда спорт устаси В. Вороновлар эгалладилар.

Шуҳрат МУСАЕВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

ЙИЛНИНГ ЭНГ ЯХШИ СПОРТЧИЛАРИ

Давлат жисмоний тарбия ва спорт комитети ўтган йилда халқаро ва республика мусобақаларида юксак натижаларга эришган йигирма нафар энг яхши спортчини аниқлади.

Улар орасида жаҳон чемпионати совриндори, хизмат кўрсатган спорт устаси Оксана Чусовитина, халқаро тоифадаги спорт усталари — фристайл бўйича жаҳон чемпиони ва жаҳон кубоги соҳиби бўлган тошкентлик Лина Черязова, бокс бўйича жаҳон чемпионатининг кумуш совриндори, ҳарбий хизматчи Ҳикматилла Аҳметов, эркин кураш бўйича жаҳон биринчилиги совриндорлари — динамочилар Рамиль Атаулин ва Руслан Хинчагов, Осиё қитъаси биринчилигида тўртта олтин медални қўлга киритган эшкакчи Иван Киреев бор.

Миллий кураш бўйича Ўзбекистон Президенти соврини учун ўтказилган халқаро мусобақа ғолиби — сурхондарёлик полвон, спорт устаси Урол Тўраев, ўнкураш бўйича Осиё чемпиони, спорт устаси Олег Веретенников, йилнинг энг яхши футболчиси деб топилган пахтакорчи Миржалол Қосимов, шунингдек, жаҳон ва республика спорт майдонларида ўзини кўрсатган бир қанча тажрибали ва ёш спортчилар ҳам саралар қаторидан ўрин олган.

ҚИДИРИЛМОҚДА

1976 йилда туғилган Боиржон Шарипов қидирилмоқда. У 1993 йилнинг 8 сентябрида Фарғона шаҳрига ўзи ўқийдиган лицейга бориш учун Бешариқ темир йўл вокзалидан «Бухоро — Андижон» поездига ўтирган ва у ерга етиб бормаган.

Боиржон Шариповнинг алоҳида белгилари:

Бўйи 150—160 сантиметр, озғин, эгнида йўл-йўл сариқ костюм, ҳаворанг кўйлак, варёнка шим, оёғида кроссовка бўлган. Қўлидаги жигарранг сумкасида «шахсий дело»си бўлган.

Боиржонни кўрган-билганлар бўлса, Фарғона вилояти, Бешариқ туманининг ички ишлар бўлимига ёки «02» га қўнғироқ қилишингизни сўраймиз.

ЎТГАНЛАРНИНГ ОХИРАТИ ОБОД БЎЛСИН

«Ўзавтотеххизмат» ишлаб чиқариш бирлашмасининг жамоаси бирлашма бош муҳандиси Юсупжон Асиловга волидаи муҳтарамаси

Соҳибжамол ая АСИЛОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Президиуми, кимё-технология фанлари ва ер ҳақидаги фанлар бўлими, ЎзФА ходимлари касаба уюшмасининг республика қўмитаси Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси кимё-технология фанлар ва ер ҳақидаги бўлимининг раиси, кимё фанлари доктори А. А. Абдуваҳобовга оналари

ЗАМИРАХОНнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этадилар.

«ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ»

МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ

Бош муҳаррир: Азим СУЮН.

Таҳрир ҳайъати: Абдулла ОРИПОВ, Абдулҳафиз ЖАЛОЛОВ, Азиз НОСИРОВ, Аслиддин БОЛИЕВ (масъул котиб), Зиёд ДАВРОНОВ, Ислом ШОҒУЛОМОВ, Каримжон РИХСИЕВ, Миршароф МУҲСИМОВ, Олимжон НАЗАРОВ, Тўхтамурод ТОШЕВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Осиё бозори» иловаси учун масъул), Шоқосим ШОИСЛОМОВ, Шуҳрат ЖАББОРОВ (бош муҳаррир ўринбосари).

Мафкура ишлари ва партия ҳаёти бўлими — 33-21-43.
Иқтисодиёт бўлими — 33-47-80, 32-54-27.
Парламент фаолияти ва ҳуқуқ бўлими — 33-54-55, 32-26-70.
Адабиёт, фан ва маданият бўлими — 33-07-20, 32-57-19.
Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 33-11-49, 33-76-04.
Ахборот ва спорт бўлими — 33-12-56, 32-55-16.
Тижорат, эълонлар — «Осиё бозори» редакцияси — 33-41-89, 32-55-70, 33-38-55, 32-54-12.
Шароф Рашидов фонди — 33-34-69, 33-20-36.
Қабулхона — 33-65-45, 32-55-15.

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ
Андижонда — 4-48-85; Бухорода — 3-96-12; Гулистонда — 2-26-22; Жиззахда — 3-46-24; Навоийда — 3-74-76; Наманганда — 6-43-43; Нукусда — 4,44-62; Қаршида — 3-25-79; Қумқўрғонда — 52-624; Самарқандда — 35-22-90; Урганчда — 6-72-60; Фарғонада — 6-37-16.

●Рўйхатдан ўтиш тартиб № 000120.
Газета офсет усулида А—2 форматида босилади.
Ҳажми 3 босма табоқ.
Босишга топшириш вақти — 21.00.
Г—687. тир. 82.747. топширилди—23.30.

Навбатчилар: Ҳ. НОСИРОВ, М. МИРФАЙЗИЕВ.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083. ТОШКЕНТ, ГСП, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32-УЙ.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили «БуюкТурон» кўчаси 41-уй.